

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige Openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Leuven
op Zaterdag 27 november 1965

DE PRIJSMAKING

Rede uitgesproken door Mr. Pierre VANDENBERGH

Inleiding

Met de al te lovende woorden van de Voorzitter der Conferentie is de ietwat sibyllijnse titel van deze voordracht U zeker al duidelijker geworden.

Het gaat hier niet om iets dat verband houdt met het vaststellen van prijzen, of prijzen en lonen of met het indexcijfer, dat onze regering zoveel last berokkent.

Het gaat om zeerecht, maar dan een bijzondere tak ervan, waarbij ik geenszins het terrein zal betreden dat traditioneel aan sommige van onze confraters uit Antwerpen is voorbehouden, maar eerder om een internationaalrechtelijk aspect van het Zeerecht.

De Prijsmaking — soms in de gewone omgangstaal praaing genoemd (in het frans prise maritime) — is het beslag leggen op of het zich toeëigenen door een oorlogvoerende mogendheid, op zee of in zijn havens, van vijandelijke of neutrale schepen en/of van hun lading.

Het prijsmakingsrecht (droit des prises) is het geheel der rechtsregelen die de draagwijdte en de uitoefening bepalen van het recht, door het internationaal recht erkend, van een oorlogvoerende mogendheid om bepaalde schepen op zee of in havens te kapen, in beslag te nemen of zelfs, in uitzonderlijke gevallen, te vernietigen.

Ik moet bijvoegen dat ook in vreedstijd, het recht van prijsmaking kan worden toegepast, maar dan in uitzonderlijke gevallen, nl. voor schepen die daden stellen welke in het internationaal recht als misdaden worden aanzien, nl. de zeeroverij (piraterie) en de slavenhandel (traite des nègres).

Naast de prijsmaking en ermede verwant hebben wij nog:

1° *bezoekrecht* (droit de visite): Het recht van een oorlogvoerende mogendheid om door middel van haar lucht- of zeemacht over te gaan aan boord van een vreemd handelsschip tot onderzoek van de boordbe-

scheiden, doorzoeken van de lading of ondervraging van de bemanning teneinde overtreding van de regels van de neutraliteit of verboden handelingen vast te stellen.

2° *kaping* (capture): een louter militaire daad bij welke de bevelhebber van een oorlogsschip of de militaire overheid in een haven, hun gezag in de plaats stellen van dit van de bevelhebber van een vijandelijk handelsschip of een neutraal handelsschip, aan hetwelk zij een inbreuk op de regels van de neutraliteit verwijten, en die strekt tot de verbeurdverklaring van het schip door een prijsgerecht.

3° *beslaglegging* (saisie): hetzelfde als kaping met dit verschil dat het gaat om een loutere inbeslagname zonder dat het door een prijsgerecht dient erkent.

4° *verbeurdverklaring* (confiscation): wordt uitgesproken door het prijsgerecht voor schepen welke ge-kaapt werden; deze daad heeft eigendomsoverdracht tot gevolg.

5° *sekwester* (sequestre): Daad bij dewelke een regering of de militaire overheid van een haven een schip of zijn lading aanslaat in afwachting van een beslissing van het prijsgerecht of voor om het even welke andere reden.

6° *angarie*: het opeisen van vreemde schepen door een Staat in zijn havens of zijn territoriale wateren. Zulks wordt door het internationaal gebruik erkend.

7° *deroutement*: bevel gegeven aan een vijandelijke oorlogsbodem of handelsschip, om zich naar een bepaald punt te begeven of een bepaalde koers te volgen (deroutement pour visite, bv.)

8° *embargo*: verbod tot vertrek opgelegd aan vreemde schepen die zich in een haven of in de territoriale wateren bevinden.

Men zou kunnen denken dat het prijsmakingsrecht weinig actueel is en enkel in oorlogstijd nut heeft. Mijn generatie heeft de laatste oorlog niet meer meegemaakt en wij hopen vurig dat zij ook geen volgende zal zien.

En toch blijft het probleem in vreedstijd actueel.

Onlangs nog kwam op het Ministerie van Justitie een brief toe uitgaande van de eigenaars van het stoomschip (s/s) «*Sigurds Faulbaums*» en bevatte een laatste ingebrekestelling gericht aan de Belgische Staat om schadevergoeding te betalen voor het verlies van het schip. De brief verhuisde gedurende verschillende weken van bureel tot bureel, van dienst tot dienst en van departement tot departement, alvorens men eindelijk kon te weten komen waarover het ging. Men vond een vroegere ingebrekestelling terug uit 1956, waaraan nooit enig gevolg werd gegeven, en in de *Revue Maritime Belge* van de maand april 1956 — toevallig — de ware toedracht van de zaak.

De *Sigurds Faulbaums* een lettisch stoomschip van 3.256 brt. was op 17 november 1939 de haven van Zeebrugge binnengevaren. Op zeker ogenblik weigerde de bemanning de haven van Riga te verwoegen, zulks tengevolge van de inname van deze stad door de Sovjet-troepen, overeenkomstig het niet aanvalspak gesloten tussen Hitler en Stalin, waarbij aan elk der partners naderhand aanzienlijke veroveringen zouden toebedeeld worden. De bemanning plunderde het schip, deserteerde en liet het achter. Op 10 mei 1940 werd op bevel van de Militaire overheid, het schip bemand met een eenheid van het Marinekorps. Op 21 mei, nadat het schip geladen was met looderts, voer het de haven uit met bestemming Dover. Het zou niet ver varen want reeds 's anderendaags werd het getorpedeerd en ging verloren.

U weet dat een milicien, die zijn dienstplicht in de zeemacht vervult daarom niet noodzakelijk ganse dagen op zee vaart. Dit is een illusie welke men wel misschien te voren kan koesteren.

Dokters in de rechten zijn in onze Zeemacht ook niet zo talrijk. Ik zal nu niet beweren dat het een toepassing is van het beginsel «*de l'utilisation des compétences*» maar toch is het zo dat ik toevallig de gelegenheid kreeg het probleem juridisch uit te diepen. Het is ingevolge dit werk dat wij vandaag samen op zee gaan.

Wat nu in eerste orde opvalt is het hemelsbreed verschil tussen de oorlog te land en de oorlog op zee ten aanzien van de private eigendom.

Te land werd er in de oudheid en in de middeleeuwen geen onderscheid gemaakt tussen de publieke en de private eigendom: de oorlogvoerende eigenden zich alles toe. Sedert de moderne tijden kwam hierin meer en meer verandering: de private eigendom wordt allengs meer geëerbiedigd, en dit principe wordt in de XXe eeuw algemeen erkend in de Conferenties van Den Haag van 1907 en Genève van 1949.

Op zee gelden volstrekt verschillende regels: algemeen wordt het recht van kaping en inbeslagname van private vijandelijke en neutrale eigendom aanvaard en zelfs gereguleerd.

Waarom dit verschil? Omdat de shipping een zeer bijzonder belang vertegenwoordigt. Om de vijand te verslaan volstaat het niet zijn landleger te overwinnen of te bestrijden, men moet eerst en vooral zijn communicatiemiddelen zowel te land als ter zee afsnijden, hem de toevoer van grondstoffen ontzeggen om hem alzo tot de economische verstikking en uiteindelijke ondergang te brengen. Dit werd vooral duidelijk in de twee wereldoorlogen. Het ligt voor de hand dat de eindzege van de geallieerden hoofdzakelijk hiermede verband houdt.

Juridisch is dit verschil moeilijk te verantwoorden, maar het gaat om een noodzakelijk kwaad. Ook heeft men getracht de gevolgen ervan te milderen.

Ik zegde dus grondig verschil voor wat betreft het respect van de private eigendom te land en op zee.

Want ik druk erop, wanneer wij spreken over prijsmaking, kaping, inbeslagname enz. gaat het zowel om private eigendom als om publieke eigendom van oorlogvoerende en zelfs neutrale mogendheden.

In dit eerste aspect, nl. de miskenning van de private eigendom op zee in oorlogstijd, ligt de juridische justificatie en grondslag van de wetgeving over en van het principe zelf van de prijsmaking.

Tweede aspect: het niet respecteren van de private eigendom op zee zou ontaarden in zeeroverij indien er geen controle moest zijn nopens de voorwaarden en omstandigheden waarin de prijsmaking dient te geschieden. Daarenboven dient deze controle gesanctionneerd te worden en de eventuele betwistingen dienen gebracht voor een speciale rechtbank: het Prijsgerecht. Vóór deze rechtbank heeft de benadeelde eigenaar, het recht eventueel schadevergoeding te vorderen voor het verlies van zijn eigendom hetzij schip, hetzij lading.

Aan de hand van deze gegevens is het ons thans mogelijk een *nauwkeurige bepaling* te geven van wat prijsmaking is.

De prijsmaking is het recht, gesteund op het Internationaal Publiekrecht, van een oorlogvoerende mogendheid om op zee of in zijn havens over te gaan tot:

1. het bezoek en het onderzoek van handelsschepen;
2. het buitmaken van vijandelijke of neutrale schepen aan dewelke een houding tegenstrijdig met een strikte neutraliteit kan worden verweten;
3. het aanslaan van vijandelijke goederen of hetgeen genoemd wordt de oorlogscontrabande;
4. daarenboven het beslag of de kaping van waarde te horen verklaren door het prijsrecht.

De wetgeving op de prijsmaking (*le droit des prises*) is dus het geheel van de wetten, besluiten en reglementen alsmede van de internationale verdragen, welke de voorwaarden, de omstandigheden, de uitvoeringsmodaliteiten en de procedure van de prijsmaking regelen.

In de praktijk gaat men als volgt te werk:

Een bevelhebber van een oorlogsbodem of een havencommandant zendt een praaipluig naar het verdachte schip om zijn lading te doorzoeken (*droit de visite*). Indien alsdan bevestigd wordt dat het schip ofwel vijandelijke koopwaar, ofwel oorlogscontrabande, ofwel goederen bestemd voor een vijandelijke mogendheid vervoert, wordt ofwel de koopwaar in beslag genomen (*saisie de marchandises*) hetzij ten conservatoire, hetzij ten definitieve titel; ofwel het schip in beslaggenomen (*saisie de navire*), ofwel gekaapt.

Het détail van de procedure van inbeslagname en de verschillende mogelijkheden zijn uitvoerig uiteengezet in een Reglement op de prijsmaking, dat enkele honderden bladzijden beslaat en aanwezig is aan boord van elke eenheid van de Zeemacht en bij al de havencommandanten. Het zou ons natuurlijk te ver leiden dit alles in détail aan te halen en te ontleiden.

Wanneer het schip aldus in beslaggenomen of gekaapt is wordt het naar de dichtsbijgelegen nationale of geallieerde haven overgebracht. Het is slechts dan dat het prijsgerecht zal tussenkomen om de prijsmaking geldig of nietig te verklaren en eventueel een schadevergoeding toe te kennen of het schip als eigendom te beschouwen. Ingeval van nietigverklaring zal het schip of de koopwaar dienen teruggegeven of eventueel ingeval van vernieling of verdwijning een schadevergoeding dienen betaald te worden.

Hoe is de huidige regeling van de prijsmaking tot stand gekomen? Een zo kort mogelijke historische uiteenzetting zal dit duidelijk maken.

Historische evolutie van de Prijsmaking

I.

In de Oudheid, toen de grondslagen van onze Westerse beschaving nog in opbouw waren, ten tijde der Egyptenaren, Pheniciërs en Grieken was er nog geen sprake van enige reglementering. Uit deze periode zijn er trouwens weinig of geen wetteksten tot ons gekomen. De zeeroverij was er de enig geldende wet. Gezien alle volkeren voortdurend met elkander in oorlog zijn, is elk schip, dat niet van eigen bodem afkomstig is, een vreemd en dus vijandig schip. De zeeroverij is een zo algemeen verschijnsel dat gehele volkeren — zoals de Phrygiërs en de Grieken ten tijde van Homeros — hierin hun voornaamste en zelfs enige bron van inkomen vinden. Griekenland met zijn veelvuldige eilanden en baaien is trouwens een gedroomd land om zich aan dergelijke activiteiten over te leveren.

Wanneer wij de literatuur uit deze periode naslaan moeten wij vaststellen dat het beroep van zeeroover niet alleen zeer winstgevend was, maar dat de beoefenaars van deze « sport » zelfs als helden werden vereerd en hoog in aanzien stonden. Herodotos in zijn eerste boek en ook Homeros in zijn *Odyssea*, wijden uit over hendedaden van zeeroovers en tonen voor dit soort mensen veel respect.

II.

De ontplooiing van de Romeinse overheersing gaat gepaard met een merkelijke verhoging van de activiteit der zeeroovers. Na de nederlaag van Carthago in 202 v. Chr. en deze van de Grieken in 143 v. Chr. en tengevolge van de systematische verwoestingen, welke deze roemrijke overwinningen met zich brachten, bleef er aan de overwonnen volkeren niets anders over dan het beroep van hun voorvaders opnieuw uit te oefenen en de zeeroverij tot een perfectie op te voeren. De toestand werd zo erg dat geheel de Romeinse economie dreigde spaak te lopen. De Romeinse Senaat nam drastische maatregelen en nadat verschillende veldheren tevergeefs gepoogd hadden de zeeroverij de kop in te drukken, slaagde in 64 v. Chr. Pompejus erin aan deze toestand een einde te stellen. Cicero, welke steeds de zijde van Pompejus gekozen had, in zijn strijd tegen Caesar, heeft enkele hoofdstukken uit zijn tweede Philippische redevoering aan deze overwinning gewijd.

Caesar heeft niet alleen veel last gehad met de Galliërs en meer bepaald met de Nerviërs (de bewoners van onze streken), maar ook hij heeft met de zeeroovers kennis gemaakt. In 78 v. Chr. werd hij door hen gevangen gezet op het eiland Pharmacusa. Na lange onderhandelingen werd hij in vrijheid gesteld tegen betaling van een losprijs van 50 talenten (een ander facet van deze winstgevende bezigheid). Enkele weken later kwam Caesar met een 500-tal soldaten een « dankbezoekje » brengen en moordde het gehele eiland uit...

De Pax Romana en de macht van het Imperium, die het gehele Middellandse zeebekken overspoelden, deden stilaan het begrip van vijand en neutraal volk verdwijnen. Iedereen, in de alsdan gekende wereld, wordt Romeins burger en de koopvaardij kent alsdan gedurende vier eeuwen de meest kalme periode uit haar bestaan.

III.

De val van het Romeinse rijk en het intreden van de nacht der Middeleeuwen stelt stilaan een einde aan de internationale zeehandel. De opeenvolgende toeristische

uitstapjes van de Noormannen naar het zonnige zuiden (*nihil novi sub sole*) brachten haar de genadeslag toe. Er wordt nog uitsluitend aan kustvaart (*cabottage*) gedaan en de zeehandel wordt louter plaatselijk.

De XIe en de XIIe eeuw brengen een totale verandering. Onder impuls van de Italiaanse steden, en samen met het meer zeldzaam worden van de Vikingse rooftochten, neemt de zeehandel opnieuw uitbreiding. Eerst nationaal en ten behoeve van de plaatselijke vorsten, wordt er druk geoorlogd in de zomermaanden, ook op zee. Elk vreemd schip is in principe vijandig en men eigent het zich desgevallend met zijn lading goedluims toe.

In de loop van de XIIe eeuw beginnen de continentale landen, welke ook hun deel aan de algemene welvaart willen hebben, zich te wenden tot de zeevarende mogendheden om voor hun rekening koopwaar te vervoeren. Het is hierdoor dat onder meer de Brugse haven en de Duitse Hansasteden tot zulke bloei kwamen.

Deze internationalisatie van de handel brengt met zich dat de schepen, goederen bestemd voor verschillende landen, gaan vervoeren. Zo ontstaat het probleem van de rechten der neutrale mogendheden en dat van de aanwezigheid van neutrale goederen aan boord van vijandelijke schepen en omgekeerd. Zulks brengt moeilijkheden met zich in geval van konflikt en de verschillende mogendheden vaardigen dan ook stilaan plaatselijke reglementen uit om deze problemen op te lossen. Deze plaatselijke reglementen werden voor het eerst gecodificeerd in 1294 in het beroemde « *consulato del mar* ».

De eerste poging tot het codificeren van nationale reglementeringen mag beschouwd worden als het eerste internationale verdrag in onze streken, niet alleen op zeevaartgebied. Het loont de moeite om er even te blijven bij stilstaan.

De consuls van de zee waren gevestigd te Barcelona sinds 1279. Zij hadden o.m. de taak op zich genomen de verschillende gebruiken in voege in de Italiaanse handelssteden (voornamelijk Venetië, Genua, Pisa en Florentië) alsook te Marseille, te Barcelona en andere steden te codificeren. De eerste uitgave verscheen dan ook vanzelfsprekend in het Catalaans. Nadien werd het *Consulato del mar* in verschillende talen vertaald en onderging het allerlei wijzigingen.

Het hoofdstuk 231 (in sommige uitgaven 276) spreekt meer bepaald over de prijsmaking en stelt volgende principes voorop :

1. Ingeval men een vijandelijk handelsschip tegenkomt is « het onnodig hierover te spreken, aangezien iedereen weet wat hij in zulk geval moet doen ».

2. Indien aan boord van een « bevriend » schip goederen gevonden worden toebehorend aan de vijand mogen deze aangeslagen worden.

3. Indien het schip echter vijandig is en de koopwaar « bevriend » mag deze niet aangeslagen worden.

Op te merken valt dat men spreekt van « vrienden » en niet van « neutralen ». Deze term treffen wij slechts voor het eerst aan in de XVe eeuw.

Buiten het *Consulato del mar* werden nog tussen verschillende steden overeenkomsten getroffen, welke meer en meer het neutraal bezit waarborgen. De praktijk ging echter een andere weg op, gezien de natuurlijke bekoring om stilaan de rijkdommen van de neutralen als een supplementaire bron van inkomen te gaan beschouwen. Deze dualiteit tussen de theorie en de praktijk zal in de volgende eeuwen nog meer tot uiting komen.

Een voorbeeld hiervan ! In 1295 heeft Koning Philips

IV, le Bel — die van 1302 — in oorlog met Engeland, het plan opgevat aldaar te ontschepen. Teneinde over de nodige transportschepen te kunnen beschikken legt hij beslag op al de neutrale vaartuigen welke zich in de Vlaamse havens bevinden. Ook een van zijn opvolgers — wier geschiedenis op boeiende wijze werd geromaniseerd door *Maurice Druon* in « *Les Rois Maudits* » — Lodewijk X, le Hutin, zal enkele jaren later op dezelfde wijze handelen.

IV.

In de loop van de XVe eeuw, nieuwe teruggang en de verdragen van 1417 en 1468, tussen de koningen van Frankrijk en Engeland, bepalen dat de neutrale koopwaren, aan boord van vijandige schepen, mogen prijsgemaakt worden. Alleen onze Noorderburen, in de oorlog met de Duitse Hanse ten jare 1438, passen nog integraal de bepalingen van het *Consulato del mar* toe.

V.

De moderne tijden, met de grote ontdekkingen, komen in den beginne vooral de Spanjaarden en de Portugezen ten goede. Frankrijk en de Nederlanden beschikken op dat ogenblik niet over voldoende gevechtseenheden om deze hegemonie te bekampen en doen beroep op kapers (consaires). Deze, alhoewel op privaat initiatief gecharterd, worden officieel door de regeringen van geloofsbrieven (*lettres de course*) voorzien en vallen zonder onderscheid elk vijandig of neutraal schip aan. In 1585 sluiten ook de Engelsen, o.a. de beroemde kapitein *Drake*, zich bij de « corporatie » aan. In de praktijk komt het enige verschil tussen de kapers en de zeerovers erop neer dat de kapers steunen op officiële toelatingen tot kapen en — over het algemeen — de schepen van hun eigen landgenoten met rust laten.

Onder hun impuls komt een nieuwe regel tot stand « *robe d'ennemi confisque robe d'ami* » of, schepen van neutralen geladen met vijandelijke koopwaar zijn van goede prijsmaking.

Deze regel werd onder meer bevestigd door een arrest van het Parlement van Tours van 1592.

VI.

Twee grote juristen zullen in de loop van de XVIIe eeuw een poging doen om de prijsmaking op een juridische basis te vestigen. Het zijn *Albericus Gentilis* in zijn werk « *De jure belli* » en *Hugo Grotius* met zijn « *de jure praedae commentarius* ».

In feite grijpen zij terug naar de voornaamste beginselen van het *consulato del mar* met volgende principes:

- vijandelijk bezit is vatbaar voor inbeslagname;
- er mag geen prijsmaking geschieden in neutrale wateren;
- elke prijsmaking moet door een rechtbank beoordeeld worden;
- vijandelijke koopwaar aan boord van neutrale schepen mag in beslag genomen worden; het schip moet echter naderhand vrijgelaten worden;
- neutrale koopwaar is niet vatbaar voor inbeslagname aan boord van vijandelijke schepen.

Grotius baseert aldus zijn theorie op de natuurwet, welke de zee voor iedereen openstelt; hiermede is hij de voorloper van de filosofen en schrijvers uit de XVIIIe eeuw.

En *Grotius* heeft succes!

Tot aan de publicatie van de *Ordonnance de la Ma-*

rine van Colbert in 1681 worden zijn principes integraal toegepast; sommige landen gaan zelfs verder en laten vrij vervoer toe van vijandige goederen onder neutrale vlag (b.v. de Sultan van Constantinopel, Hendrik IV van Frankrijk en de Verenigde Provinciën). Ongeveer alle mogendheden blijven deze beginselen toepassen tot Engeland in 1689 ermede officieel afbreekt (na zulks sinds enkele jaren in feite reeds te hebben gedaan).

Willem III van Oranje, Koning van Engeland en stichter van de Augsburgse Liga, wil de Franse zeehandel kelderden en verbiedt aan de neutralen handel te drijven met Frankrijk. Hij beschikt over de nodige schepen om effectief zijn wet op zee te stellen; hij slaagt er in de hegemonie van Engeland op zee te bevestigen en weldra heeft hij nog slechts af te rekenen met de Franse kapers. Deze zullen Engeland tot en met de Napoleontische periode (*Aboukir* en *Trafalgar*) het leven lastig maken.

Aan te stippen dat sinds dit tijdperk de kapers, welke, zoals gezegd, door het privaat initiatief gefinancierd werden, thans officieel door de Franse kroon worden gecharterd. Van deze inmenging van het staatsgezag had Elizabeth I van Engeland in 1685 reeds het voorbeeld gegeven.

In Frankrijk bestond er inderdaad een ordonnatie die bepaalde dat de 2/3 van de buit ging naar diegene die het schip gecharterd had en 1/3 naar de Staat. Madame de Maintenon, le Duc d'Anjou en le Prince de Conti o.a. hebben zich aan dergelijke speculaties rijk gemaakt. Gezien de chronische geldnood van de Franse schatkist, zou voortaan de gehele buit, onder aftrek van het gebruikelijk percentage voor de bemanning, de schatkist, komen spijzen.

Er blijft dus in de praktijk niettegenstaande de menigvuldige verdragen niets meer van de principes van *Grotius* over.

VII.

De Vrede van Utrecht van 1713 tussen Frankrijk, Engeland en de Nederlanden, voorzag het principe: « *vaisseaux libres, marchandises libres* ». Deze stipulatie zou echter dode letter blijven en zulks niettegenstaande de pogingen van de verdediger van de rechten der neutralen, de Deen Martin *Hubner*, wiens stellingen onder meer werden overgenomen in het Verdrag tussen Frankrijk en de Verenigde Staten van 1778. Ook de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog zou een gelegenheid worden om dit principe ingang te doen vinden, vooral door de tussenkomst van Catharina II van Rusland. Zij wordt door al de andere mogendheden gevolgd, behoudens door Engeland. Nog meer dan in de vorige eeuw was het principe « *Britannia rules the waves* » een tastbaar feit geworden.

VIII.

De Franse revolutie en meer bepaald de Keizertijd stellen een einde aan de theoretische rechten van de neutralen. De strijd op zee woedt op leven en dood tussen Engeland en Frankrijk, en zulks ten nadele van de neutralen. Alle neutrale schepen worden bezocht en prijsgemaakt. Deze toestand wordt nog meer in de hand gewerkt door de machtsdromen van Napoleon, die er uiteindelijk in slaagde de totaliteit van de Europese landen tegen zich in het harnas te jagen. Van neutralen was er dus theoretisch en praktisch geen sprake meer. Wij kunnen in deze periode ondermeer de *mise en scène* meemaken waarbij William Pitt en Napoleon om beurten de blokkade van hun respectieve kusten decreteren.

Zulks tot grote schade van de Amerikanen, welke uiteindelijk verplicht zijn aan hun schepen verbod op te leggen nog de Europese kusten aan te doen. Sindsdien hebben zij overal ter wereld ruimschoots hun schade ingelopen...

IX.

Het Verdrag van Wenen stelt een einde aan Frankrijks' macht en men ziet een outsider in het strijdperk treden: de Verenigde Staten. In de XIXe eeuw, neutrale staat bij uitstek, is het vooral onder hun impuls dat de meeste internationale verdragen over het zee-recht tot stand kwamen. Zulks is echter niet gegaan zonder ernstige tegenkantingen vanwege Engeland.

In de kringen van Engelse en vooral Amerikaanse economen was men volledig akkoord met de afschaffing van het principe zelf van de oorlog aan de private eigendom, onder al zijn vormen. Men beschouwde de oorlog als een aangelegenheid tussen staten onderling, welke de private personen niet raakt. De Engelse admiraliteit was het echter met deze zienswijze niet eens en was van oordeel, om de Engelse suprematie te handhaven, dat zij het recht had elk schip, ook in vredes-tijd, te doorzoeken, hetgeen natuurlijk niet altijd zonder incidenten ging.

Intussen liet Engeland er zich toe bewegen in 1841 het Verdrag van Londen te ondertekenen nopens de afschaffing van de slavenhandel.

In 1854 breekt de oorlog in de Krim uit. Frankrijk eist dat de neutralen zouden gerespecteerd worden voorzover zij een strikte neutraliteit aan de dag leggen. Engeland stemde toe onder voorwaarde dat de overeenkomst slechts tijdelijk zou zijn.

Het akkoord komt tot stand in 1856 en werd gepubliceerd onder de naam Declaratie van Parijs:

1. Het kapen wordt afgeschaft (deze regel werd sindsdien, behalve in de laatste oorlog, unaniem gevolgd);

2. De neutrale vlag dekt de vijandelijke koopwaar (deze regel werd gevolgd tijdens de oorlog van 1870 doch in 1914 niet meer toegepast);

3. De neutrale koopwaar, behoudens de oorlogscontrabande is niet vatbaar voor inbeslagname onder vijandelijke vlag (deze regel grijpt terug naar het consulaat del mar; hij verloor zijn effect toen de handels-schepen met defensieve wapens werden uitgerust);

4. De blokkade moet effectief zijn.

Verder valt nog aan te stippen de Conventie van Brussel van 1890 op de slavenhandel welke het zoekrecht in vredes-tijd van schepen, verdacht van slavenhandel, toelaat, om uiteindelijk te komen tot de Conferenties van Den Haag.

Wij hebben gezien dat de Conventie van Parijs een eerste stap was tot het bevoordelen van de neutrale landen. Doch de private eigendom op zee is nog niet onschendbaar verklaard. De evolutie zette zich verder voort in de Conferenties van Den Haag van 1899 en 1907 en is heden ten dage nog steeds aan gang.

De eerste Conferentie van Den Haag van 1899 werd door de Engelsen, die formeel weigerden er enig probleem van zeerecht te behandelen, gekelderd.

De kwestie van de onschendbaarheid van de private eigendom op zee moest besproken worden op de tweede Conferentie van Den Haag van 1907. De Russisch-Japanse oorlog van 1905 had echter aangetoond hoe gevaarlijk het was vrije handel toe te laten met een oorlogvoerende mogendheid. Het staatsbelang ging meer en meer primeren en het individu zou er de gevolgen moeten van dragen. De notie van «totale oorlog» had ingang gevonden.

De Conferentie sloot in totaal 13 verdragen af. In 5 ervan is er sprake over de prijsmaking.

I. *Conventie betreffende het regime van de handels-schepen bij het begin der vijandelikheden (VIe Conventie).*

De Conventie drukt de wens uit dat aan een vijandelijk schip de nodige termijnen zouden worden toegestaan om hetzij zijn bestemmingshaven, hetzij een andere haven te bereiken.

Ingeval een vijandelijk schip in volle zee wordt aangetroffen, dat onwetend is van de oorlogsverklaring, mag het niet prijsgemaakt worden, doch alleen in beslag genomen worden en bij het beëindigen van de vijandelikheden zal het aan zijn eigenaars dienen terugbezorgd of vergoed.

II. *Conventie tot aanpassing van de Conventie van Genève van 6 juli 1906 op de oorlog ter zee (Xe Conventie).*

Deze Conventie verbiedt de prijsmaking van de hospitaalschepen. Zij behandelt tevens het lot van de schipbreukelingen, de gewonden en zieken die in vijandelijke handen vallen.

Deze Conventie, met louter humanitaire inslag, werd tijdens de tweede wereldoorlog regelmatig met de voeten getreden. In 1949 werd te Genève dan ook een nieuwe Conventie ondertekend.

III. *Conventie tot beperking van het recht tot prijsmaking in oorlogstijd (XIe Conventie).*

Worden van prijsmaking uitgesloten: de vissersschepen, schepen uitsluitend bestemd voor de lokale verbindings, alsmede deze gelast met een godsdienstige, wetenschappelijke of humanitaire zending. Deze uitzonderingen gelden natuurlijk slechts in het geval deze schepen niet effectief aan de vijandelikheden deelnemen.

Verder handelt deze conventie nog over de wijze waarop de bemanning van deze schepen dient behandeld te worden.

IV. *Conventie tot het oprichten van een Internationaal Hof van Prijsmaking (XIIe Conventie).*

Dit Hof werd opgericht als beroepsinstantie tegen de beslissingen van de nationale prijsgerichten. Alhoewel dit beroepshof van uitzonderlijk belang was, werd het nooit ingesteld en zulks wegens het formele verzet van... Engeland.

V. *Conventie betreffende de rechten en plichten van de neutrale mogendheden in de oorlog op zee (XIIIe Conventie).*

Betreft de kwestie van het verblijf van oorlogschepen in neutrale havens en het voeren van prijsgemaakte schepen naar neutrale havens.

De Conventie verleent het recht aan de neutrale mogendheden om prijsgemaakte schepen opnieuw vrij te laten indien zij in hun territoriale wateren werden prijsgemaakt.

Prijsgemaakte schepen mogen slechts in 4 gevallen neutrale havens aandoen:

- a) ingeval van averij,
- b) slechte weersomstandigheden op zee,
- c) gebrek aan brandstof,

d) om onder sekwestering geplaatst te worden in afwachting van een beslissing van het prijsgerecht.

Wat het verblijf van oorlogsschepen in neutrale havens betreft, kennen wij allen het einde van de « Graf von Spee », het modernste en grootste slagschip van de Nazivloot, dat in december 1939 op de Rio de la Plata door zijn bevelhebber tot zinken werd gebracht om niet in Engelse handen te vallen.

In 1909 had de Conferentie van Londen plaats. Haar declaratie werd nooit geratificeerd. Nochtans was haar doctrinale invloed zeer groot. Bij de aanvang van de eerste wereldoorlog vindt men trouwens haar voornaamste principes terug in de wetgeving van de meeste staten. De declaratie omvat 71 artikelen welke handelen over: blokkade, vernieling van de neutrale prijsgemaakte schepen, overdracht van vlag, vijandelijk karakter, convooien, verzet tegen het onderzoek van het schip, schadevergoeding.

Om een wetgeving over de prijsmaking te maken welke up to date zou zijn, zou het volstaan haar artikelen integraal over te nemen.

X.

Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog werd de oorlog ter zee volledig beheerst door de Conventie van Parijs van 1856 en de Conventies van Den Haag van 1899 en 1907, met daarenboven de Declaratie van Londen van 1909 welke nooit geratificeerd werd, doch waarvan de voornaamste bepalingen zijn opgenomen in de nationale wetgevingen.

In den beginne hield men zich aan deze verschillende conventies, doch na een tweetal jaren waren hun bepalingen dode letter geworden. Elke mogendheid, van zodra zij er nut uit trok, stapte over de restrictieve bepalingen heen en wij mogen zeggen dat in 1918 de feitelijke toestand dezelfde geworden was, als deze van 1815.

Eén enkele Conventie echter, deze betreffende de rechten en plichten van de neutrale mogendheden, werd bij eenparigheid gerespecteerd. Zelfs soms te strikt: zo weigerde de Nederlandse regering, zich steunend op haar artikel 23 aan België de vrije doorgang op de Schelde in 1914, zoals trouwens ook aan Duitsland in 1917 en 1918, van de prijsgemaakte schepen te Antwerpen en te Gent, waar artikel 23 alleen het geval voorziet van het *aanleggen* in een neutrale haven. De Belgische Pijlsraad, bij vonnis van 7 november 1919 in de zaken van de S/S Elbing, Hanau en Tasmania, heeft hierover zijn ontevredenheid geuit in een breedvoerige motivering.

In de periode tussen de beide wereldoorlogen werden slechts enkele wijzigingen aan de Conventies van Den Haag toegebracht. Te vermelden valt nochtans het protocol van 6 november 1936 betreffende de onderzeese oorlog.

De voorvallen uit de laatste wereldoorlog staan nog fris in ons geheugen en wij weten dat er van de conventies niet veel terecht is gekomen. De Duitsers en de Japanners voerden de totale oorlog zowel op als onder water.

Denken wij maar even aan de Duitse kapers, zwaar bewapende cargo's, welke geïsoleerde — ook soms neutrale — schepen aanvielen; aan de verliezen geleden door de geallieerde convooien in 1941-42, waarbij regelmatig slechts 1 of 2 op 15 schepen hun bestemming bereikten.

Sinds 1945 werden er regelmatig conferenties gehouden waarop maritieme problemen werden aangesneden.

Vermeldenswaardig is het bekrachtigen door België van de Conventies van Genève van 1949, waarvan er speciaal een — de Conventie van Den Haag over het lot der schipbreukelingen, zieken en gewonden op zee — werd aangepast.

Het van stapel lopen van de eerste schepen aangedreven met atoomkracht heeft nieuwe horizonten geopend en nieuwe problemen geschapen. Tijdens het jaar 1961 was onze hoofdstad de zetel van een Internationale Conferentie welke de eerste reglementering tot stand bracht op het gebied van de toegang van nucleaire schepen in de havens en de speciale voorzorgsmaatregelen in dit verband.

Het staat vast dat de evolutie welke aan gang is zal worden verder gezet; er zullen nog meer conferenties volgen en nog meer conventies worden afgesloten. Of al deze beschikkingen zullen toegepast worden, kan alleen de toekomst ons leren.

De prijsmaking in het Belgisch recht

Wanneer wij de *Pandectes Belges* openslaan op het woord « *Prise Maritime* », kunnen wij aldaar de volgende beschouwingen lezen:

« *La matière des prises maritimes est d'un intérêt purement théorique en droit belge, par suite de l'absence d'une marine militaire. Ceux que la question intéressera, s'adresseront utilement à la doctrine et à la jurisprudence française...* »

En verder:

« ... Un grand nombre de dispositions législatives, décrets etc. ont été promulgués durant l'occupation française de la Belgique. Ces dispositions sont encore en vigueur. Elles n'ont jamais été abrogées expressément... On les trouvera au *Dalloz*, V° *Prises Maritimes*... »

Zulks schept de indruk dat er in België geen eigen wetgeving op de prijsmaking zou bestaan. Niets is minder waar!

In de « *Recueil de législation générale en vigueur en Belgique* », vinden wij een twintigtal wetten en decreten, welke thans nog in voege zijn. Sommige dezer bepalingen, vooral die van vóór 1830, zijn tegenstrijdig met latere regelen, zodat men grondig de teksten moet vergelijken om te zien welke artikelen nog in voege zijn en welke niet. Het zou te saai worden zulks in deze uiteenzetting te doen en ik zal mij dan ook beperken tot de opsomming van de Wetgeving vóór onze onafhankelijkheid, welke thans, op sommige punten, nog in voege is.

— Ordonnance de la Marine van augustus 1681, Boek III, Titel IX: des prises, art. 4 tot 13-18 en 19.

— Règlement concernant les passe-ports accordés aux vaisseaux ennemis par les puissances neutres van 17 februari 1694, totaal hervormd in:

— Règlement concernant la navigation des bâtiments neutres en temps de guerre van 26 juli 1778.

— Décrets relatifs aux navires neutres chargés de comestibles ou de marchandises par les puissances ennemies van 9 mei 1793 en 27 juli 1793.

— Arrêté du Directoire exécutif concernant la navigation des navires neutres chargés de marchandises appartenant aux ennemis de la République et le jugement des contestations sur la validité des prises maritimes van 12 Ventôse jaar V.

— Loi relative aux reprises faites par les troupes de la République sur ses ennemis van 12 vendémiaire jaar VI.

— Arrêté des consuls, qui remet en vigueur le règle-

ment du 26 juillet 1778, concernant la navigation des bâtiments neutres van 29 frimaire jaar VIII.

— Arrêté relatif au sauvetage des bâtiments naufragés et à la vente des bâtiments et des prises van 17 floréal jaar IX.

— Arrêté concernant règlement pour les armements en course van 2 prairial, jaar IX.

— Avis du conseil d'Etat portant que l'article 2 du règlement du 20 juillet 1778 n'est point applicable aux bâtiments des puissances alliées à la France van 18 augustus 1811.

— Besluit van 20 juli 1814 waarbij in de Nederlanden een Strafwetboek voor de militaire marine wordt ingevoerd.

— Besluit van 13 december 1818 betreffende de prijsmaking en de verdeling van haar opbrengsten.

De Belgen hebben nooit veel interesse getoond voor al wat de zee en haar geschiedenis aangaat, hetgeen het gebrek aan uitgebreide wetgeving betreffende haar problematiek ten gevolge had.

Het is onder het impuls van ons Vorstenhuis dat de voornaamste verwezenlijkingen op maritiem gebied tot stand kwamen. Denken wij maar aan de uitbreiding van de haven van Antwerpen (welke in 1830 slechts twee dokken bezat door Napoleon gegraven) en het aanleggen in 1843 van hetgeen « De ijzeren Rijn » genoemd werd, spoorlijn tussen Antwerpen en Keulen, onder Leopold I; Leopold II en Frère-Orban kochten in 1863 de Schelde vrij, terwijl deze vorst ons ook onze kolonie schonk; Albert I tenslotte bouwde de haven van Zeebrugge.

* * *

Vooreerst echter nog een kort historisch overzicht van de ontwikkeling van de Prijsgerechten in ons land.

Sinds het consulato del mar is de gewoonte ontstaan de prijsmaking te onderwerpen aan het oordeel van een Rechtbank. Reeds in 1350 vinden wij een Rechtbank van de Admiraliteit in Engeland terug. Alhoewel Frankrijk einde 1460 een proceduur van prijsmaking bezit wordt de Pijlsraad (Conseil des prises) slechts opgericht in 1695.

In ons land wordt de eerste rechtbank van de admiraliteit, welke zich speciaal bezighoudt met het beoordeelen van de geschillen nopens zeerecht, ingesteld op 8 januari 1487 door de aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk. Keizer Karel beperkt in 1540 de bevoegdheid van deze rechtbank tot de strafrechtelijke geschillen en het beoordeelen van de prijsmakingen, terwijl Philips II een rechtbank van beroep te Brussel opricht. In 1658 wordt de Rechtbank van de Admiraliteit overgeplaatst naar Oostende waar, alleen gedurende de periode van 1690 tot 1719 meer dan 800 gevallen van prijsmaking werden behandeld. Zij verdween slechts in 1791.

In 1694 wordt de Rechtbank van beroep te Brussel vervangen door een van de Kamers van de Raad van Vlaanderen.

De Nationale Conventie richt de Rechtbanken van Koophandel op en geeft hen de volledige bevoegdheid over de prijsmakingen. Doch onder het impuls van de neutrale mogendheden wordt in het jaar VIII, een prijsraad opgericht met mogelijkheid van beroep vóór de Raad van State.

In 1819 worden in ons land de laatste uitzonderingsrechtbanken afgeschaft en hun bevoegdheid wordt overgedragen aan de gewone rechtbanken.

* * *

De wetgeving op de prijsmaking in België is nauw verwant met het al dan niet bestaan en de ontwikkeling van een militaire marine. Wij zullen dan ook de evolutie van onze militaire marine sinds 1830 en deze van onze wetgeving samen behandelen.

Wanneer ons land zijn onafhankelijkheid verwerft staan wij nergens op gebied van militaire marine. Het voornemen echter om er een op te richten wordt aangewakkerd door het revolutionair en nationalistisch temperament van onze eerste volksvertegenwoordigers en in 1831 reeds worden de eerste twee schepen (elk bewapend met 6 kanonnen) te water gelaten. Terzelfdertijd worden ook de eerste officieren gebreveteerd.

De « Belgische Koninklijke Marine » was geboren. Zij zou dertig jaar blijven bestaan, doch niet zonder moeilijkheden, en zulks ten gevolge van haar statuut. Zij viel vooreerst onder de controle van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, ging over naar Openbare Werken, kwam terug naar Buitenlandse Zaken, om terug te gaan naar Openbare Werken, om uiteindelijk bij het Ministerie van Spoorwegen te worden ingedeeld.

Onnodig te zeggen dat het aanpassen van de wetgeving op de prijsmaking hierdoor niet bevorderd werd. Deze opeenvolgende verhuizingen hadden daarenboven tot gevolg dat talrijke documenten verloren gingen, zodat de archieven omtrent deze periode uiterst zeldzaam zijn geworden.

Dat nochtans de veiligheid van de neutrale schepen op zee in deze periode niet gewaarborgd was, blijkt uit het voorval waarvan de brick « Charles » van onze koninklijke marine in 1844 het slachtoffer werd. Op 16 februari 1844 strandde het schip op de kusten van Borneo. 's Anderendaags werd het aangevallen door 24 zwaar bewapende zeerooversvaartuigen en een verdediging met 2 oude kanonnen en 12 namaakkanonnen in hout (voor de prestige) waarmede het schip was gewapend, ware zelfmoord geweest. De bemanning verliet het schip en kon in verschillende sloepen Macassar, 250 zeemijl daarvandaan, bereiken. Hollandse oorlogsschepen namen onze bemanning aan boord en na een campagne van 40 dagen werd het sultanaat Koutei, basis van de zeeroovers, ingenomen en verwoest; men kon de twee kanonnen en de koopwaar recupereren.

Om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen voorziet dan ook een reglement van 28 oktober 1853, nopens de interne dienst aan boord van de staatschepen, in zijn artikel 63, dat de kanonnen op zee steeds moeten geladen zijn.

Buiten dit reglement vinden wij in deze periode op gebied van wetgeving niets anders dan de aansluiting van België aan het Verdrag van Londen van 1841 en de Conventie van Parijs van 1856.

Dat men in deze periode weinig interesse toonde voor de maritieme aangelegenheden blijkt uit de wijze waarop de Conventie van Parijs — bij toeval — werd ondertekend. Burggraaf Vilain XIII — toen onze Minister van Buitenlandse Zaken — schreef een gewone brief aan de Ministers en de Vertegenwoordigers van de landen aanwezig op de conferentie, dat de Belgische regering volkomen met de inhoud van de conventie instemde. De Conventie werd echter nooit door een Wet bekrachtigd; men beperkte er zich toe de Declaratie en de brief van de Minister in het Staatsblad van 8 juni 1856 te publiceren!

Op 11 april 1862 verklaarde de toenmalige eerste minister Charles Rogier dat de Regering de Koninklijke Marine ontbond en dat zij voortaan « Staatsmarine » zou heten. De laatste schepen werden ontmanteld. De « Louisa Maria » eindigde als steenkolenma-

gazijn en de «Duc de Brabant» viel als proefkonijn voor een nieuw soort zeemijn tegenover het Fort Sinte Maria op de Schelde, in 1863. Officieel echter werd de Militaire marine nooit door een wettekst opgeheven. Zij stierf bij gebrek aan budgetaire middelen. De lijndienst Oostende-Dover bleef echter bestaan en zijn schepen behielden een zeker militair karakter zowel in feite als in rechte. Dit karakter werd officieel erkend in de Conventie van 1876 gesloten met Engeland. De Engelse Admiraliteit heeft naderhand dit militair karakter betwist: op 14 februari 1879 deed zich een aanvaring voor tussen een Engelse sleepboot en de «Le Parlement Belge». De Engelse rechter beval de inbeslagname van het schip. Beroep werd aangetekend bij het Beroepshof van Londen dat in zijn arrest aan het schip de kwaliteit van «publiek schip gelast met een publieke dienst van niet commerciële aard» toekende. Ook Nederland bevestigde dit privilege in 1903 door het ongelidig verklaren van het beslag dat gelegd was geworden op het schip «Ville d'Ostende» in de haven van Vlissingen.

Op 2 augustus 1914 ging België de oorlog in zonder militaire marine. Paradoxaal nochtans zouden de vijf volgende jaren getuigen zijn van het tot stand komen van de Belgische Wetgeving op de prijsmaking.

Bij de aanvang van de vijandelijkheden bezitten de meeste zeevarende mogendheden rechtbanken om de prijsmaking te beoordelen: de andere mogendheden wachten niet om dit voorbeeld te volgen, bv. Rusland in november 1914. Welk was de reden hiervoor? Niet alleen was het oprichten van de prijsgerichten door de rechtsleer unaniem gewenst, doch de XIIe conventie van Den Haag van 1907 voorzag in haar eerste artikel dat de geldigheid van de prijsmaking of een inbeslagname moest worden vastgesteld door een prijsgerecht.

Welnu, België is een van de zeldzame mogendheden, ondertekenaars van de Conventies van Den Haag, waar men tot 1919 zal wachten om officieel dergelijk prijsgerecht op te richten. Nochtans stelde het probleem van de beoordeling van de prijsmakingen zich zeer scherp, gezien begin augustus 1914 niet minder dan 37 vijandelijke schepen te Antwerpen, 2 te Gent en 1 te Oostende, door de Belgische overheden werden prijsgemaakt.

Een generaal zou de oplossing brengen. U ziet dat wij Belgen, Frankrijk in niets moeten benijden!

Op 11 augustus vaardigde Generaal Dufour, militaire bevelhebber van de versterkte vesting Antwerpen, een besluit uit dat verscheen in de «Lloyd Anversois» van 13-8-1914 (uitsluitend in het Frans) waarbij een commissie tot inbeslagname van schepen en koopwaren wordt opgericht, welke tot taak zal hebben:

1° inventaris op te stellen van de lading van de inbeslaggenomen vijandelijke schepen;

2° de waarde van deze lading te schatten en de nodige voorzorgen te nemen tot het bewaren der bederfbare goederen;

3° aan de militaire overheid, tegen ontvangstbewijs, alle vijandelijke goederen over te maken;

4° de neutrale goederen aan hun eigenaars terug te bezorgen.

Dit besluit werd onmiddellijk uitvoerbaar verklaard.

In aanvulling van dit besluit richtte Dufour op 18 augustus een rechtbank van prijsmaking op.

Wij staan hier voor een unicum in de geschiedenis van de Belgische Wetgeving waarbij een militaire overheid — weliswaar gedwongen door de omstandigheden — zich het recht toeëigent een rechtbank op te richten. Er stelt zich hier een grondwettelijk probleem van de geldigheid van dergelijke oprichting, probleem

dat echter het kader van dit betoog te buiten gaat. Wij zullen ons dan ook beperken tot het ontleden van de inhoud van dit besluit:

1° Elke betwisting nopens prijsmakingen of inbeslaggenomen ladingen zal onderworpen worden aan de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, bij verzoekschrift gericht aan de heer Voorzitter der Rechtbank. Deze moet ervan bericht laten aan de militaire bevelhebber en aan de commissie tot inbeslagname.

Het oprichten van een prijsgerecht in de schoot van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen is volledig conform aan artikel 8 van de Wet van 1876 op de bevoegdheid, welke aan de rechtbanken van eerste aanleg een algemene bevoegdheid toekent.

2° Het ambt van Openbaar Ministerie wordt vervuld door een afgevaardigde van de militaire bevelhebber, welke de titel van commissaris van de regering zal dragen, en die alvorens er beslist wordt, zijn advies dient te geven.

De vervanging van een lid van het Openbaar Ministerie door een commissaris van de regering is natuurlijk in tegenstrijd met de wet op de gerechtelijke organisatie, artikel 152; doch in de praktijk werd het ambt van commissaris waargenomen door de heer Substituut De Schepper.

3° Het vonnis is vatbaar noch voor verzet, noch voor beroep. Er bestaat ook geen mogelijkheid van verbreking.

Dit artikel 7 is het aanstippen waard en vormt misschien wel een unicum in de Belgische rechtsgeschiedenis: de beslissingen van het prijsgerecht worden geveld, zonder dat er enig verhaal hiertegen mogelijk is, zelfs geen cassatie.

De reden van deze bepaling ligt in de hoogdringendheid en de noodzakelijkheid om over de aangeslagen goederen onmiddellijk te kunnen beschikken.

In feite was er wel mogelijkheid van beroep vóór het Internationaal Prijsgerecht voorzien in de Conventie van Den Haag van 1907. In werkelijkheid werd, zoals wij het reeds lieten opmerken, dit Hof nooit ingesteld, zodat er uiteindelijk geen mogelijkheid van verhaal bestond. In 1920 werd dan te Den Haag het Permanent Internationaal Gerechtshof opgericht, doch dit kon slechts kennis nemen van de geschillen tussen de Staten onderling zoals eveneens het geval is met het Internationaal Gerechtshof opgericht in 1945.

Het prijsgerecht te Antwerpen kon slechts één enkel vonnis uitspreken in de zaak van het Duitse schip S/S *Gneisenau*, alvorens met de val van Antwerpen op 10 oktober 1914, een einde aan haar activiteit werd gesteld. Het is slechts een tussenvonnis dat de aanstelling van een deskundige beveelt.

Tijdens de oorlog 1914-1918 werd de Belgische regering ertoe gebracht verschillende wetten uit te vaardigen over problemen van zeerecht en zulks niettegenstaande wij nog steeds niet over een oorlogsmarine beschikken. Zo werden o.m. verschillende besluiten uitgevaardigd nopens de oorlogscontrabande, met de bedoeling zich aan te sluiten bij de wetgeving door de andere geallieerde mogendheden desbetreffend uitgevaardigd.

Einde 1918, bij de bevrijding van de havens van Brugge en Zeebrugge werden in het geheel 12 schepen, tijdens de oorlog door de Duitsers prijsgemaakt, gevonden. Bij hun aankomst te Antwerpen troffen de Belgische troepen er nog alleen de *Gneisenau* aan, de andere schepen door de bezetters reeds lang overgebracht zijnde naar Nederland.

Bij de terugkeer van de regering te Brussel stelde zich dan ook dringend het probleem van de geldigver-

klaring van de verschillende prijsmakingen in 1914 en 1918 uitgevoerd. Daar men snel moest tewerk gaan, ging men inspiratie zoeken in een Frans decreet van 1859 en in de besluiten van Dufour, en op 26 augustus 1919 verscheen de *Organieke Wet op de prijsmaking* (Staatsblad van 1-2 sept. 1919).

Een Prijsraad wordt opgericht te Antwerpen, voorgezeten door een raadsheer in het Hof van beroep en bijgestaan door twee leden van de Rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen. De procedure is ongeveer dezelfde als deze voorzien door Dufour in 1914. De zaak wordt eveneens aanhangig gemaakt bij verzoekschrift en het ambt van regeringscommissaris blijft bestaan.

Nieuw echter zijn volgende bepalingen :

a) De raad beslist souverain of hij met open of gesloten deuren zal zetelen.

b) De beslissingen moeten gemotiveerd zijn en gepubliceerd worden in het Staatsblad.

c) Indien het bedrag de fr. 20.000 overschrijdt is beroep mogelijk bij het Hof van beroep te Brussel, zetelend met verenigde kamers. Zodra echter het Internationaal Prijsgerecht, voorzien bij de Conventie van Den Haag, zal ingesteld worden, zullen de beroepen aldaar dienen beslecht te worden.

d) de vonnissen zijn uitvoerbaar daags na hun publicatie in het Staatsblad.

De Prijsraad velde zijn eerste vonnis op 17 oktober 1919 en putte zijn algemene rol uit einde december van hetzelfde jaar. Sindsdien werd de Prijsraad nooit meer bijeengeroepen.

De praktijk bracht echter een grote lacune aan het licht; nl. de procedure om beroep aan te tekenen was niet voorzien bij de Wet van 26 augustus 1919. Zulks werd naderhand verholpen door de Wet van 17 augustus 1920: het beroep wordt aangetekend bij verzoekschrift, neergelegd op de griffie van het Hof van beroep binnen de drie maand, aanvang nemend de dag na de publicatie van het vonnis in het Staatsblad. Het arrest dient eveneens in het Staatsblad gepubliceerd te worden.

Het Hof van Beroep had slechts over een enkel beroep kennis te nemen nl. dat van de *s/s Minna*. Het arrest werd op 16 januari 1924 geveld.

In 1940, in tegenstelling met wat gebeurde in 1914 bevond er zich geen enkel Duits schip in een Belgische haven, zodat er dan ook geen prijsmaking plaatsvond.

Toch nam de Belgische regering draconische maatregelen om alle geallieerde en neutrale schepen te evacuëren. Zo werden de 10e mei alleen reeds, in twee getijden, 82 schepen de haven van Antwerpen uitgestuurd. Drie schepen weigerden te vertrekken: de *Svava*, de *Gorm* en de *Sigurds Faulbaums*, waarover wij het in het begin van dit betoog hadden.

De *Svava* en de *Gorm* waren twee Deense schepen. Op 10 mei werden zij inbeslaggenomen en met een Belgische bemanning naar Oostende gezonden. De *Gorm* liep op een mijn en zonk voor de haven van Zeebrugge. De *Svava* kon Engeland bereiken en werd ingelijfd in de Britse Navy. Hij liep op een mijn de 10 maart 1944.

Na de oorlog diende Denemarken, langs diplomatieke weg, een eis tot schadevergoeding in bij de Engelse en Belgische regeringen. Onze regering hield staande dat de evacuatie der schepen een politieemaatregel betrof, welke niet viel onder de gewone regelen van inbeslagname en weigerde te vergoeden. Men discusseerde gedurende verschillende jaren, doch nooit werd

de zaak, bij verzoekschrift, aanhangig gemaakt bij de Prijsraad te Antwerpen. In 1952 besloten beide landen het geschil te brengen vóór de permanente verzoeningscommissie, voorzien bij het verdrag tussen beide landen van 3 maart 1927 betreffende arbitrage, verzoeningen en gerechtelijke geschillen.

De Commissie velde een Salomonsoordeel en verklaarde België voor 40 % aansprakelijk voor het verlies van de *Gorm* en stelde het buiten zake voor wat betreft het verlies van de *Svava*. Het gehele geval kostte uiteindelijk aan de Belgische schatkist het ronde sommetje van 8.000.000 fr. i.p.v. de 38.000.000 fr. oorspronkelijk door Denemarken geëist.

De kwestie van de *Sigurds Faulbaums* is tot heden nog niet opgelost en, indien er in der minne geen regeling kan tussenkomen, is de kans zeer groot dat na 45 jaar de Prijsraad te Antwerpen voor de eerste maal opnieuw zou worden bijeengeroepen.

Besluit.

De wetgeving op de prijsmaking in België, zoals zij thans is samengesteld, bestaat uit een 18-tal wetten, decreten en besluiten van vóór onze onafhankelijkheid, waarvan verschillende artikelen in tegenspraak zijn met latere wetten en internationale conventies.

Wat de hedendaagse wetgeving betreft, kunnen wij enkel verwijzen naar de twee korte wetteksten van 1919 en 1920. Het staat dan ook onbetwistbaar vast dat deze wetgeving grondig zou dienen aangepast te worden.

Hiervoor beschikken wij over het nodige materiaal: stippen wij maar even de talrijke conventies aan welke in de laatste 150 jaren door ons land werden bekrachtigd; de zeer moderne en aangepaste wetgeving in de Angel-Saksische landen, alsook in Frankrijk en Nederland en de Reglementen uitgevaardigd in Natoverband.

Dat een moderne wetgeving over de prijsmaking in België niet alleen nuttig maar ook noodzakelijk is, hoeft geen verder betoog, wanneer wij maar even het belang van onze Antwerpse haven, als wereldhaven onderstrepen: 146 internationale scheepvaartlijnen hebben er hun aanleghaven, hetgeen in 1961 een verkeer van 17.966 schepen met zich bracht, welke samen meer dan 50 miljoen ton verscheepte ladingen vertegenwoordigen.

Dagelijks zijn er in de Antwerpse haven een 17-tal schepen van landen achter het ijzeren gordijn, welke in geval van konflikt — God beware ons! — in aanmerking komen voor onmiddellijke prijsmaking.

Wij beschikken reeds over afdoende uitvoeringsmiddelen met onze Zeemacht en de nodige reglementering om op snelle en efficiënte wijze tot controle en eventuele inbeslagname over te gaan. Alleen een aangepaste wetgeving ontbreekt.

Hopelijk komt het bestaande wetsontwerp, dat slechts een bedeesde poging was tot samenbundelen van de bestaande wetgeving en een aanpassing ervan aan de actuele problemen, nog wel eens uit de stoffige lade van een wankele kast in het gebouw van de Generale staf van de Zeemacht op het Daillyplein te Brussel, waar het een vijftal jaren geleden andere zeer dringende ontwerpen ging vervoegen.

Ik wil deze uiteenzetting niet beëindigen zonder een dankwoord te richten tot mijn collega's-officieren van de Zeemacht welke mij zeer bereidwillig de nodige dokumentatie ter beschikking stelden om deze spreekbeurt zo licht verteerbaar mogelijk te maken, niettegenstaande het saai, dat gewoonlijk de essentie der rechtsproblemen uitmaakt,

Bibliografie

Rechtskundige werken :

- Pasinomie jaren 1848, 1892 en 1920.
- Humanitaire Conventies van Genève 1949 - Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Recueil de législation, Tome I, II, IV, XI en X.
- Annales parlementaires - 1919.
- Documents parlementaires - Chambre des représentants - 1919.
- Le Moniteur Belge - vierde trimester 1919.
- Dalloz : Nouveau répertoire du droit - Tome III - 1949 : Verbo : prises maritimes.
- Répertoire pratique du droit belge. Tome VI - Verbo : Guerre.
- Pandectes Belges n° 3821 Verbo : prise maritime.

Gespecialiseerde werken :

- J. Charlotoux : Le droit des prises en Belgiques -

Historique - Législation - Jurisprudence - Etat-major général Force Navale.

- L. Leconte : Les ancêtres de notre force navale. Bruxelles 1952.
- E. Defacqz : Ancien droit belgique - Bxl. 1875.
- E. De Rijckere : La situation des croiseurs belges et des autres navires de l'Etat belge au point de vue du droit international - Bruxelles 1904.
- De Vos Henry, Les Us et coutumes de la guerre maritime 1914-18 - Bruxelles 1932.
- Du Vivié et Severinus : Het consulaat van de zee - Leyden 1704.
- Ph. Gosse : Histoire de la piraterie - Paris 1952.
- P. Parfond : Le droit de prise et son application dans la marine française - Paris 1955.
- P. Scarceriau : La surprenante aventure du vapeur de prise Sigurds Faulbaums - avril 1956.
- P. Struye : La guerre maritime et le droit des gens - Bruxelles 1940.
- E. Van Bruyssel : Histoire du commerce et de la marine en Belgique - Bruxelles 1861.

Antwoord van de heer Stafhouder W. BAETE

Alvorens de taak te beginnen die mij bij deze plechtigheid is voorbehouden, en mij aansluitend bij de rouwhulde die gebracht werd aan mijn betreurde voorganger, Stafhouder Rapport, houd ik er aan, Mijnheer de Voorzitter, U te danken voor de vleiende woorden die U mij hebt toegestuurd. Ik zal mijn uiterste best doen om te beantwoorden aan het prototype dat ge U van de Stafhouder voorstelt en ik hoop dat ik de verwachtingen van de Conferentie van de Jonge Balie niet zal beschamen.

Gij ook moet worden gelukkig met uw verkiezing tot Voorzitter van de Conferentie. We weten dat ge U, voor al wat onze Stad en haar geschiedenis, haar folklore en haar kunstbezienswaardigheden, als Voorzitter van de Geschied- en Oudheidkundige Kring buitengewone inspanningen getroost. Zo ook zal onze Conferentie onder uw Voorzitterschap bloeien en gedijen, en zal ze voor al onze confraters, zowel de ouderen als de jongeren, de belichaming zijn en de uitstraling van de kwaliteiten die de advocaat moeten eigen wezen.

Waarde Confrater, Mr Vandenbergh,

Toen ge mij de titel meedeelde van de rede die ge heden op zulke interessante wijze hebt voorgedragen, dacht ik dat het zou gaan over een economisch onderwerp. «De prijsmaking», dat was wellicht de vaststelling van de prijs der zaken, naargelang ze gebeurde in een periode van hoogconjunctuur of van regressie. De rechtsgeleerde zou, zoals het thans vaak gebeurt, een deel van het economisch terrein betreden om de schommelingen van één van de meest belangrijke bestanddelen van ons dagelijks leven te ontleden.

De titel was maar een misleiding.

Misleiding in deze zin, dat wij, arme burgers, zoveel belang hechten aan datgene wat ons het dagelijks leven kosten zal en dat we, op eerste gezicht niet vermoeden dat het hier gaat om een uiterst belangrijk rechtsbeginsel, met nationale en vooral internationale weerslag : het prijsmaken van schepen in oorlogstijd.

Omdat we allen kapiteins zijn die aan wal staan,

dachten we er niet aan dat U ons op de wijde oceanen zou meenemen om daar te onderzoeken wat «recht» is in bepaalde omstandigheden, en een facet van het zeerecht te belichten dat voor ons een buitengewone ontdekking zou worden.

Men moet, zoals U, Marine-officier zijn geweest, het bevel hebben gevoerd over oorlogsbodems, de wetten en reglementen van de Zeevaart hebben bestudeerd, wanneer ge uw militaire dienstplicht vervulde, om een onderwerp aan te durven, dat ge ons heden op zulke meesterlijke en boeiende wijze hebt uiteengezet.

Het prijsmaken van schepen — de titel aldus gelibelleerd zou minder verwarrend zijn geweest — doet ons dan terugdenken aan onze jeugdverhalen, aan de kapers die de zeeën afschuimden, aan de bloedige gevechten op het geënterde schip onder de woeste leiding van een kapitein met een houten been, en een zwarte ooglap onder een Napoleonsoehd.

Onwillekeurig moesten we terugdenken aan die romantische periode, als we U volgden in het eerste deel van uw rede, de historische uiteenzetting van de groei in het rechtsbeginsel van de prijsmaking.

Ik zou nu feitelijk de kritiek moeten maken van uw toespraak, en ware ze niet zo volledig geweest, dan zouden we er graag nog veel meer van vernomen hebben.

Maar als ge aldus de stof zoudt moeten verwerken, die ge thans beknopt hebt aangesneden, dan ware het een boekdeel geworden, wat zeker niet in het raam van een plechtige openingszitting zou te pas komen.

Wellicht bewerkt ge de ontgonnen stof bij gelegenheid nog eens verder en dieper, en schrijft ge misschien een werk, dat dan later kan worden gekonsulteed, zoals gij thans de gespecialiseerde werken hebt onderzocht.

Mr Vandenbergh, ge hebt voor ons een brede zeehorizont geopend en met de verreijkster van onze verbeelding hebben we de schepen opgespoord die gedurende zoveel eeuwen, op zulke verschillende wijzen, en op basis van zulke deinende rechtsbegrippen werden prijsgemaakt.

Het recht, de wet die het prijsmaken beheerst, is

stilaan ontstaan en gegroeid naargelang de beschaving en een bepaalde rechtsorde vorderden.

Zoals alle wetten het resultaat zijn van de geleidelijke codificering van instinktmatige gebruiken die «recht» nastreven, zo is dus ook de prijsmaking en de reglementen die ze beheersen, een geleidelijke opgang geweest van ruwe instinkten, bloedige gevechten en brutale rooverij tot een geordende overeenkomst tussen beschaafde volkeren, die trachten zo goed mogelijk bepaalde regels vast te leggen om aan bepaalde toestanden rechtvaardige oplossingen te geven.

In den beginne was het alleen het recht van de sterkste. En zelfs bij volkeren die toch op een bloeiende beschaving mochten bogen — de Grieken, de Romeinen — gold ook alleen het beginsel, dat om zijn «recht» te doen zegevieren, het volstond zijn vijand de baas te zijn.

U hebt allusie gemaakt, op de rede uitgesproken door Cicero ten tijde van Pompejus. Dat was een eerste poging van wetgeving op het prijsmaken (als ge het zo noemen wilt) maar natuurlijk zonder enig recht aan de andere partij toe te kennen. Die andere partij trouwens, kan men alleen als de organisatie der zeeroovers beschouwen, wat ze feitelijk ook was. «Pro lege Manilia de imperio Cnaei Pompei», zo wordt de rede geheten, was het overtuigend pleidooi van Cicero in de Senaat, ten voordele van het wetsontwerp dat Manilius had ingediend om aan Pompejus de middelen te verschaffen een beslissende strijd tegen de zeerooverij aan te gaan.

Cicero was een gewikste politieker, maar vooral een schitterend advocaat, en na zijn overtuigende rede werd de wet gestemd. Mag men dat niet als een eerste codificering aanzien?

Als de Noormannen de Dijle kwamen opgevaren en hier te Leuven in 891 door keizer Arnolf van Karintië verslagen werden, zullen er zeker vele snebben zijn prijsgemaakt. Maar het zal alvast niet geschied zijn volgens bepaalde rechtsregels doch eenvoudig volgens het oerbeginsel van de ongebreidelde macht van de overwinnaar. Zo staat ten andere die heldenkamp afgebeeld op de muurschilderingen van het slot Hohenschwangau in Beieren.

Ge hebt ons laten varen, door de geschiedenis heen en aangetoond hoe, naargelang de beschaving vorderde, en het gevoelen van het «rechtsbegrip» stilaan bij de volkeren vastere vorm kreeg, ook getracht werd een rechtvaardige en eerlijke gedraging tot stand te brengen voor toestanden die onvermijdelijk geschapen werden, wanneer onschuldige handelsschepen in aanraking of in botsing kwamen met galjoenen van naties die het oorlogspad, niet bewandelden maar bevaarden.

Het is een grote verdienste van uw werk dat ge ons een overzicht hebt gegeven, zo volledig mogelijk, van alle overeenkomsten en conventies die door onze westerse avondlanden werden gemaakt om dat netelige vraagstuk van het prijsmaken van schepen in oorlogstijd op te lossen. En ze zijn talrijk.

Wij zijn geen volk van zeevaarders, zoals de Engelsen, de Nederlanders, de Fransen en de Spanjaarden. Onze gewesten gingen over van de ene soevereiniteit tot de andere en een onafhankelijk bestaan hebben we slechts gekend sinds 1830.

Zo is het dan ook begrijpelijk dat weinig Belgisch recht over het prijsmaken bestaat. Maar des te belangwekkender is dan ook het tweede deel van uw rede geweest: de prijsmaking in het Belgisch Recht.

Ik ben er vast van overtuigd dat men op de vingeren van één hand de confraters zou kunnen tellen die een flauw vermoeden zouden hebben gehad van

het bestaan van dit recht en van de wetgeving des-aangaande.

In Antwerpen wellicht, waar men dan toch meer met het zeerecht te doen heeft, en waar ooit eens een prijsgerecht heeft gezeteld, zal men wellicht confraters ontmoeten, voor wie de stof die ge hebt behandeld, niet volkomen vreemd zou zijn.

Maar sinds de Noormannen hier werden verslagen, en de Dijle onbevaarbaar werd, zal het vraagstuk van het prijsmaken, de Balie van Leuven wel niet meer hebben bekommerd.

En daarom juist is het zo gepast geweest dit vraagstuk te hebben behandeld, en ons in kennis te hebben gesteld met een wetgeving die ons onbekend was. En het is nochtans een deel van ons gerechtelijk patrimonium. En dat het praktisch van toepassing is, hebt U ons op treffende wijze megedeeld.

Nu we over een oorlogsvloot van 156 schepen beschikken — volgens uw bevestiging, en, als reserve-marineofficier moet ge dat zeker weten — kan zich misschien in de toekomst de vraag van het prijsmaken van neutrale schepen stellen.

Doch daar prijsmaken alleen geschiedt in oorlogstijd, hoop ik vast dat niemand van ons ooit zulk probleem heeft op te lossen. Dat sluit niet uit dat ge op zeer belangwekkende wijze hebt uiteengezet wat in het verleden is geschied. En dat het vraagstuk van de «*Sigurds Faulbaums*» nog niet is opgelost, is een bewijs dat we mogelijk nog retroactief voor het probleem zouden kunnen worden gesteld.

Uw overzicht van de Belgische wetgeving was uiterst belangwekkend.

Waar ge spraakt van de Franse wetgeving die nog niet zou vervallen zijn in ons land, en verder van de Nederlandse besluiten van vóór onze onafhankelijkheid, meen ik dat het meer gaat om een theoretische beschouwing dan om een feitelijke werkelijkheid.

Veel boeiender was uw uiteenzetting over de wording van onze eigen wetgeving en haar verre wortelen in alle vroegere conventies en ordonnantiën. En toen we vernamen dat meer dan 800 gevallen door de Rechtbank van de Admiraliteit van 1690 tot 1719 — hetzij dus in een tijdspanne van 30 jaar — te Oostende waren beslecht, hebben we kunnen vaststellen dat onze huidige wetgeving op oude grondvesten steunt.

De prilste jeugd van onze zeemacht — en dus als corrolarium ook de behoefte aan een wetgeving op het prijsmaken — schijnt me wel een beetje op de operette te gelijken.

De brick «*Charles*» van onze koninklijke marine met zijn twee echte en twaalf namaakkanonnen in hout, doet ons wel even glimlachen. En het is begrijpelijk dat men in die omstandigheden niet gedacht heeft aan een ernstige wetgeving op het prijsmaken.

Het is maar alleen als de nood dwingt — in 1914 — dat we die uitzonderlijke wetgeving «*Dufour*» zien tot stand komen maar die dan toch ook de grondslag is geweest van een latere regelmatige wetgeving.

We hebben dus, sinds de wet van 26 augustus 1919, een wet op de prijsmaking, en een Prijsraad te Antwerpen. Dat hij sinds 1919 niet meer heeft moeten zetelen, is tenslotte een goed teken, en als hij ooit eens recht zal moeten vellen over het geval van de «*Sigurds Faulbaums*», zal dat slechts een herinnering zijn aan nare tijden die gelukkig achter de rug liggen.

Mr Vandenberg, ik moet U oprecht feliciteren omdat ge ons op zulke klare en aantrekkelijke wijze kennis hebt laten maken met een gebruik, en met

een recht en een wetgeving die voor ons volkomen vreemd waren.

Dat U die leemte hebt aangevuld is een grote confraternele dienst die ge ons bewezen hebt.

U hebt het nog niet ontgonnen terrein van het prijsmaken met kennis van zaken bewerkt en U hebt ons op een heerlijk rechtsfestijn vergast.

Nogmaals, van harte gelukkigewent.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. Hugues CARNOY, voorzitter der Conferentie

Zeer vereerd ben ik, Mijnheer de Stafhouder, Mevrouwen, Mijne Heren, dat het mij gegund wordt deze plechtige vergadering open te verklaren.

Onze eerste gedachten richten wij tot onze overleden stafhouder, Mr. Rapport, die ons midden in zijn batonnaat verlaten heeft.

Vóór mij, in deze zelfde zaal, heeft de voltallige rechtbank, de heren Magistraten en de leden van de griffies de heren Pleitbezorgers en de Balie, een laatste hulde gebracht aan deze eminente en sterke personaliteit.

Stafhouder Rapport was een veelzijdig man, die zijn leven lang en in de meest verschillende domeinen blijk heeft gegeven van een buitengewoon aktievermogen; al zijn tussenkomsten, waar ze zich ook voordeden, waren gekenmerkt door éénzelfde ideaal: hij was een vooraanstaand strijdend Vlaming;

Zovele aktiviteiten hielden hem soms van het Paleis verwijderd: het publieke leven, de politiek, zijn menigvuldige reizen door de wereld heen, maar vóór alles was en bleef hij advocaat, de balie trouw.

Hij was zozeer *onze* stafhouder, om het zo dikwijls geweest te zijn, om herhaaldelijk het vertrouwen van zijn confraters bekomen te hebben, dat hij zich uiteindelijk voor ons met het beeld van het stafhouderschap vereenzelvigde.

U, Heer Stafhouder Baete, viel de zware taak te beurt, de opdracht van stafhouder Rapport verder te zetten. De dag zelf van zijn overlijden hebt U, op voorstel van de leden van de tuchtraad, deze taak aanvaard en enkele dagen nadien werd deze aanduiding door een eenparige verkiezing bekrachtigd.

Steeds zijt U de waarborg geweest van de goede verstandhouding op de door U voorgezeten vergaderingen. U is het eigen Uw evenmens met takt te behandelen. Als oud-voorzitter van de Conferentie zijt U wellicht ook het trouwste lid geweest en dat ligt ons natuurlijk nauw aan het hart.

Ik groet hier verder raadsheer Schilling, voorzitter der vijftiende Kamer van het Hof van Beroep.

Als voorzitter van deze Kamer zijt U bij uitstek onze Raadsheer. Wij weten welke belangstelling U koestert voor de Leuvense Balie en Uw gewaardeerde aanwezigheid hier is er het meest treffend bewijs van.

Bijna al onze correctionele zaken, die in beroep gaan, komen bij U terecht en iedere keer dat wij voor U verschijnen worden wij er op de meest hoffelijke wijze onthaald.

Indien er zich aan de Leuvense Balie, in tegenstelling met wat er aan sommige andere Balies gebeurt, geen strekking voordoet om zich van haar Hof van Beroep af te scheiden, dan zijn wellicht Uw hoffelijkheid en Uw begrip, samen met die van Uw bijzittende raadsheren, hier doorslaggevend geweest.

Fier en diep gelukkig zijn wij ook, heden namiddag in ons midden te mogen begroeten, Mijnheer de voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg, die ons altijd

op zo een vriendelijke wijze ontvangt wanneer wij bij hem een verzoek indienen.

U is de verantwoordelijke van dit paleis en U beheert het zoals een vader. Ik zal het U zeer eenvoudig zeggen, Mijnheer de Voorzitter: «iedereen in dit paleis, zowel de magistraten, de leden van de griffie als de pleitbezorgers en de advokaten, houden van U».

Onze groet gaat ook naar Mijnheer de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel die mij de persoonlijke eer aandoet mij zo dikwijls zijn vertrouwen te schenken.

Mijnheer de Referendaris, pionier van de Conferentie, nu zowel als vroeger bezorgd om het lot der jongeren. Weet dat U mij zowel als zovele anderen geholpen hebt en dat wij er U dankbaar voor zijn.

Onze groet gaat ook naar de aanwezige magistraten. Graag zou ik U allen opnoemen, maar sta mij toe slechts één uitzondering te maken en mij te richten tot de enige dame onder U, Mevrouw Hoylaerts. Stond U inderdaad niet op het punt Voorzitster te worden van onze conferentie op het ogenblik dat U onze rangen verlaten hebt? De vriendschappelijke verstandhouding die U onderhoudt met al de leden van de balie, zonder uitzondering, zal ongetwijfeld de goede rechtsbedeling van uw Vredegerecht in de hand werken.

Mijnheer de Sekretaris-Generaal van de Unie der Jonge Balies en Advokaten. Nauwelijks is dit organisme opgericht en reeds is het overal vertegenwoordigd en wordt het met eer onthaald.

Uw aanwezigheid is ons des te sympathieker daar wij een Leuvense figuur en een Leuvense naam mogen begroeten die het gerechtelijk leven gedurende zovele jaren met waardigheid heeft voorgezeten.

En U, waarde Confraters, Voorzitters en vertegenwoordigers van de Vlaamse Conferentie uit Brussel, Antwerpen, Gent, Brugge, Kortrijk, weest allen welkom.

Sinds verleden jaar, bij het gemeenschappelijk oprichten van de U.J.B.A. zijn er tussen de verschillende conferenties en tussen ons, die mekaar praktisch wekelijks ontmoeten, bij deze en andere gelegenheden, nauwe vriendschappelijke banden ontstaan die ongetwijfeld in de toekomst zullen gehandhaafd blijven.

Il m'est particulièrement agréable de souhaiter la bienvenue à nos confrères, Présidents et délégués des Conférences des Jeunes Barreaux, de Charleroi d'abord, barreau qui pour des raisons de coeur, des raisons familiales, m'est particulièrement cher, de Mons ensuite et de Tournai. Je sais que la plupart des Présidents des Conférences des Jeunes Barreaux se trouvent pour l'instant à Paris à l'occasion de la rentrée solennelle de la Conférence de cette ville. Vous voudrez bien être auprès d'eux l'interprète de notre message de sympathie.

Het is een traditie dat bij de plechtige openingsvergadering van de Conferenties der Jonge Balies, de jongeren, bij monde van de Voorzitter, hun overwegingen mededelen over ons zo geliefd beroep.

Wellicht lopen wij het gevaar, bij een academische zitting als deze, het concrete van te dichtbij te naderen. Diegenen die ik aldus zou doen opschrikken zullen het mij niet ten kwade duiden.

Het zal U zeker niet ontgaan zijn, Mijne Heren, Waarde Confraters, dat er de laatste tijd roering is betreffende het al dan niet aanvaarden van een zeker aantal voorstellen die ons beroep rechtstreeks aanbelangen:

- het vermenigvuldigen der hoven van beroep en de verdeling van hun rechtsgebieden;

- het projekt van de Heer Koninklijke Commissaris over de hervorming der burgerlijke rechtspleging, die er vroeg of laat toch zal komen en die zoveel gunstige wijzigingen voor ons beroepsleven inhoudt:

- meer adequate rechtbanken;
- nieuwe verdeling der bevoegdheden;
- het oprichten van een algemene raad bij de nationale orde;
- het monopolie van de vertegenwoordiging en het pleidooirecht voor de advocaten;
- de nieuwe strekkingen, aangenomen door sommige beslissingen van de tuchtraden, welke van de oude regels afwijken;

- en nu onlangs nog, de veel aangevochten projekten over de verkeersreglementering waarvan de besprekingen in de regeringsmiddens reeds ver gevorderd zijn en die een begin betekenen van de afschaffing van het verantwoordelijkheidsbeginsel.

Zoals U hoort is dit alles in volle gisting en iedereen zal ermee akkoord gaan: sinds wij aan de Balie zijn hebben wij tot vervelens toe moeten aanhoren dat hervormingen zich in ons beroepsleven opdringen om het aan te passen aan de noodwendigheden van de tijd.

Maar nu dat principe van de hervorming aanvaard is, nu wij op de vooravond zijn van de definitieve opties, komt het er voornamelijk op aan in welke zin deze zullen gebeuren.

Ik heb de indruk dat tussen ons zovelen zo zeer ingenomen zijn door hun dagelijkse beroepsbeslommeringen dat, in tegenstelling met wat gebeurt in andere orden, zij volledig passief blijven tegenover wat hun opgedist wordt...

Wij laten het initiatief aan anderen over die ons leven zullen richten zoals zij het goedvinden. Nous acceptons de ne pas être dans le coup. Après nous le déluge....

Is dat ons beroep waardig? Wij die als zending hebben de anderen te verdedigen, durven er niet voor uitkomen het bestaan en de waardigheid van onze eigen orde te verdedigen. Un ordre qui ne se défend point est un ordre qui doit disparaître.

Voorzeker, van nu af aan, verklaren wij ons bereid protest aan te tekenen na wat nog moest beslist worden....

Heren Magistraten, die hier aanwezig zijt en die ons

dagelijks van uit Uw stabiele zetels aan het werk ziet, Uw lot is aan het onze verbonden.

Zo de Advokatuur haar onafhankelijkheid van geest moet prijsgeven om technische, politieke of welke andere redenen ook, dan zullen de Rechtbanken dezelfde weg opgaan.

Verre van mij het beeld van Cassandra uit te hangen. Tot heden toe hebben er zich nog geen ware bedreigingen voorgedaan... Maar wij moeten niet ver buiten onze grenzen uitzien om vast te stellen in welke mate Magistraten en Advokaten daar gedevalueerd zijn.

Zij zijn er de gedweeë functionarissen van het Ge recht geworden. Dichter bij ons, zonder houding te willen nemen in een spijtig conflict, hebben wij gezien hoe de altijd meer omvattende Staat aan een andere vrije orde bepaalde richtlijnen heeft willen opleggen zonder deze voorafgaandelijk voldoende te hebben voorbereid.

We hebben het privilege nu althans zeker niet in het brandpunt der belangstelling te staan. Dat is wellicht de reden dank zij dewelke de wetgever de gelegenheid heeft onze problemen thans in volle sereniteit op te lossen...

Maar wie zou er borg durven voor staan dat morgen, onder het impuls van onverantwoorde geesten, deze sereniteit niet zal moeten wijken en aan onze orde regels zouden opgedrongen worden die niet verenigbaar zijn met haar waardigheid?

Het betaamt dat wij dit indachtig zouden zijn. Wij moeten ons niet isoleren in een steriel individualisme, integendeel, wij moeten met de maatschappij samen leven, maar ons niet door deze maatschappij laten overheersen.

Bewust van deze toestand, zullen wij de dialoog aanvaarden, maar het blijkt mij noodzakelijk dat er in ons aller naam volwaardige gesprekspartners zouden optreden.

Zullen wij de moed hebben deze aan te duiden en hen te voorzien van de nodige machten?

He is mij een genoegen Ued. uiteindelijk de spreker van de dag voor te stellen, Meester Pierre Vandenberg, dokter in de Rechten gepromoveerd aan de Katholieke Universiteit te Leuven toen hij pas 21 jaar oud was en na verschillende onderscheidingen te hebben behaald. Hij heeft zijn militaire dienst gedaan bij de Zeemacht.

Daar is het dat hij, gedurende zijn vrije tijd, de eerste elementen verzameld heeft over het onderwerp dat hij heden voor U gaat behandelen.

Waarde Confrater, wij weten dat U afstamt uit een geslacht dat voor geen werk terugschrikt.

Dank zij Uw praktische en methodische geest beschikt U reeds over een belangrijk kabinet. Wij zullen U niet, zoals het gebruikelijk is in deze omstandigheden, een mooie toekomst wensen, want die hebt U reeds bereikt.

Met aandacht en belangstelling zullen wij naar U luisteren.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 8 december 1965.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Charles.

Advocaten : Mrs. Bayart en Struye.

Pers. — Recht op antwoord. — Toepassing van de wet van 23 juni 1961. — Vermelding van derden. — Onmiddellijk verband met de tekst van het artikel waarop werd geantwoord. — Feitelijke vaststelling en soevereine beoordeling. — Geldboete wegens vertraging voor inlassing. — In beroep verhoogd zonder vermelding van eenparigheid. — Verbreking.

Wanneer de rechter heeft vastgesteld dat de vermelding van derden in onmiddellijk verband stond met het artikel waarop werd geantwoord, is dit een soevereine beoordeling en kan in verbreking niet worden aangevoerd dat die vermelding zonder noodzakelijkheid is geschied en dat de artt. 1, 3, 4 en 5 van de Wet van 23 juni 1961 betreffende het recht van antwoord werden geschonden.

De geldboete bedoeld bij artikel 5, lid 3 van de Wet van 23 juni 1961 valt onder de toepassing van art. 1 van de wet van 5 maart 1952, betreffende de opdecimes op strafrechtelijke geldboeten.

De verzwaring in beroep van deze geldboete moet derhalve geschieden met eenparigheid van stemmen en deze eenparigheid moet uitdrukkelijk worden vermeld.

E. t./O.

Gehoord het door Raadsheer De Bersaques gedane verslag en op de conclusie van de Heer Charles, Advocaat-Generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 23 december 1964 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 3, 4 en 5 van de wet van 23 juni 1961 betreffende het recht op antwoord, doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt om in overtreding met de artikelen 1, 4 en 5 van voormelde wet van 23 juni 1961 geweigerd te hebben, in het door hem beheerde weekblad, het antwoord in te lassen waarvan de burgerlijke partij de inlassing had gevorderd en het middel heeft verworpen, dat eiser in zijn conclusie vóór het Hof van Beroep had afgeleid uit het feit dat men, waar hij die inlassing van zijn antwoord vordert, derden onnodig in de zaak betreft, die inlassing kon weigeren, en dat zulks ten deze het geval was ten opzichte van zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging, zulks om reden dat de beschouwingen van het antwoord en in het bijzonder de vermelding van zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging, in zover hierbij voldoende duidelijk op bepaalde personen gezinspeeld werd, in onmiddellijk verband staan met de bestreden tekst waarin om partijtucht werd getwist, terwijl het middel van eiser er toe strekte te laten gelden dat de inlassing van het antwoord geweigerd mocht worden op grond van artikel 3, 3°, van de wet van 23 juni 1961 wegens het onnodig betrekken van derden in de zaak, zodat dit middel te onderscheiden was van een middel dat

er toe zou hebben gestrekt te laten gelden dat die vermelding van die derden overeenkomstig artikel 3, 1°, van voormelde wet in geen onmiddellijk verband zou hebben gestaan met de bestreden tekst, terwijl dienvolgens het arrest aan het middel van eiser een interpretatie heeft gegeven die onverzoenbaar is met de tekst van bedoelde conclusie, en aldus de bewijskracht heeft miskend welke door de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek aan gezegde conclusie wordt gehecht, en terwijl dienvolgens het arrest artikel 97 van de Grondwet heeft geschonden door het middel van eiser, zoals dit geformuleerd werd, onbeantwoord te laten;

Overwegende dat in zijn conclusie vóór het Hof van Beroep eiser aanvoerde dat hij de gevorderde inlassing van het antwoord mocht weigeren omdat het « derden in de zaak betreft... ten opzichte van zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging, gezien het antwoord van de burgerlijke partij de volgende beschouwingen bevatte : « Waar zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging die ondanks het uitdrukkelijk verbod van de statuten — in uw blad — bij de parlementsverkiezingen hoofdzakelijk persoonlijke propaganda voor eigen kandidaten hebben gevoerd onder het motto " zes kameraden voor acht verkiesbare plaatsen " en waarvan de gedraging door de Vlaamse vleugel van het Nationaal Comité en meer in het bijzonder door zijn betreunde voorzitter de Heer De Schuyffeleer werden afgekeurd, zoudt u best doen over partijtucht te zwijgen »

Overwegende dat eiser aanvoert dat dit middel steunde op artikel 3, 3°, van de wet van 23 juni 1961, hetwelk bepaalt dat de inlassing van elk antwoord dat zonder noodzakelijkheid derden in de zaak betreft, kan worden geweigerd;

Overwegende dat het arrest releveert dat « verdachte onjuist beweert dat het antwoord, waarvan inlassing gevorderd werd, zonder noodzakelijkheid derden in de zaak betrok »;

Dat het immers, om die noodzakelijkheid te rechtvaardigen, overweegt dat « de vermelding (in het antwoord) van zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging in onmiddellijk verband staat met de bestreden tekst, waarin, zoals reeds gezegd, over partijtucht werd getwist »;

Overwegende dat uit die termen blijkt dat de rechter de bewijskracht van de conclusie van eiser niet heeft miskend, vermits hij, om deze te weerleggen, precies erop wijst dat het bij artikel 3, 3°, gestelde vereiste opdat de gevorderde inlassing kan worden geweigerd ten deze niet is vervuld, daar, om redenen welke hij in feite soeverein beoordeelt, verweerder niet, zonder noodzakelijkheid zekere propagandisten van de Christelijke Arbeidersbeweging in de zaak heeft betrokken !

Dat het middel feitelijke gronslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 140 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, aangevuld door artikel 2 van de wet van 4 september 1891, doordat het bestreden arrest, nadat eiser door het beroepen vonnis veroordeeld was geweest tot een geldboete van 100 fr. per dag vertraging in het publiceren van het antwoord, beslist dat die geldboete bij toepassing van 190 oprecimes tot 2.000 fr. zal verhoogd worden, zonder te constateren dat deze beslissing met eenparigheid van stemmen werd genomen, terwijl zodoende het arrest het niet mogelijk maakt te weten

of de voor het verzwaren van de straf vereiste eenparigheid van stemmen aanwezig was;

Overwegende dat de geldboete bedoeld bij artikel 5, lid 3, van de wet van 23 juni 1961 onder de toepassing valt van artikel 1 van de wet van 5 maart 1951 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten;

Overwegende dat het Hof van Beroep, door die laatste wet toe te passen op die geldboete, deze verzaard heeft, zonder vast te stellen dat die verzwaring met eenparigheid van stemmen werd uitgesproken;

Dat het middel gegrond is;

Overwegende, voor het overige, dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Vernietigt het bestreden arrest, doch enkel in zover het eiser veroordeelt tot een geldboete wegens vertragen in het opnemen van het antwoord;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van het thans gewezen arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiser in twee derden van de kosten;

Laat het overige ten laste van de Staat;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 13 oktober 1965.

Voorzitter : M. van Beirs.

Raadshere-verslaggever : M. de Waersegger.

Advocaat-generaal : M. Krings.

1. **Machtsafwending. — Begrip.**
 2. **Rechterlijke bevoegdheid van de Bestendige Deputatie. — Reclamatie tegen gemeente-aanslagen. — Onderzoek naar de wettelijkheid ervan. — Grief van machtsafwending.**

1. *Machtsafwending, een van de vormen van machtsoverschrijding, bestaat in het optreden van een overheid die een tot haar bevoegdheid behorende handeling verricht met inachtneming van de bij de wet verplicht gestelde vormen, doch die haar macht gebruikt voor andere doeleinden dan waarvoor deze haar is verleend; de bestuurshandeling wordt hierdoor onwettelijk op dezelfde rechtsgrond als elke andere machtsoverschrijding.*
2. *Wanneer bij de bestendige deputatie een reclamatie tegen gemeente-aanslagen wordt ingebracht, oefent zij eigenlijke rechtsmacht in betwiste zaken uit en heeft zij, zoals elk dusdanig gerecht, het recht en de plicht overeenkomstig art. 107 grondwet te onderzoeken of de besluiten en verordeningen die zij moet toepassen, met de wet overeenstemmen. Zij kan zich dus niet onbevoegd verklaren om kennis te nemen van de grief van machtsafwending, gericht tegen de belastingverordening van een gemeente.*

N.V. Wegebo t./ Gemeente Schaarbeek.

Gelet op het bestreden besluit op 19 december 1963 door de bestendige deputatie van de provincieraad van Brabant gewezen;

Over het middel hetwelk de openbare orde raakt en afgeleid uit de schending van artikel 107 van de Grondwet, doordat de bestendige deputatie van de provincieraad, als administratief gerecht, zich onbevoegd heeft verklaard om een grief van machtsafwending te onderzoeken, terwijl, wanneer zij rechtsmacht uitoefent en de toepassing van een verordening bij haar aanhangig wordt gemaakt, zij onderzoeken moet of die belastingverordening al dan niet het beweerde gebrek vertoont, aangezien zij deze verordening alleen kon toepassen in zover die in overeenstemming was met de wet :

Overwegende dat eiseres in haar bezwaarschrift tegen de aanslag door de gemeente Schaarbeek gevestigd krachtens een belastingverordening van 21 december 1961 heeft doen gelden dat de gemeente, die een woonwijk wilde aanleggen op het terrein van het station van Schaarbeek, door de invoering van bedoelde belasting en door de bewoners van de stationgronden zwaar te belasten hen poogde de plaats te doen ontruimen;

Overwegende dat deze stelling neerkomt op de grief van machtsafwending;

Overwegende dat machtsafwending, één van de vormen van machtsoverschrijding, bestaat in het optreden van een overheid die, zoals in het onderhavige geval, een tot haar bevoegdheid behorende handeling verricht met inachtneming van de bij de wet verplicht gestelde vormen, haar macht echter gebruikt voor andere doeleinden dan waarvoor deze haar is verleend; dat de bestuurshandeling hierdoor onwettelijk wordt om dezelfde rechtsgrond als om enige andere machtsoverschrijding;

Overwegende dat het besluit de grief, door eiseres in haar bezwaarschrift ingeboekt, afwijst op grond « dat dergelijke grief de inzichten van verweerster becritiseert en dat de taak van de bestendige deputatie, als administratief gerecht, moet beperkt blijven tot het onderzoek van de wettelijkheid van de belastingverordening en van de wijze waarop de gemeente deze verordening heeft toegepast; dat elke overweging omtrent de bedoelingen of de rechtstreekse of zijdelingse oogmerken van de gemeente bij het uitvaardigen van een belastingverordening, vreemd is aan het debat en door de bestendige deputatie niet als een geldig argument in aanmerking kan worden genomen »; dat het besluit door deze overwegingen beslist dat de bestendige deputatie onbevoegd is om kennis te nemen van de grief van machtsafwending die eiseres heeft aangevoerd;

Overwegende dat de bestendige deputatie, wanneer, zoals in het onderhavige geval, bij haar een reclamatie tegen gemeente-aanslagen wordt ingebracht, eigenlijke rechtsmacht uitoefent in betwiste zaken en dat zij, zoals elk dusdanig gerecht, het recht en de plicht heeft overeenkomstig artikel 107 van de Grondwet te onderzoeken of de besluiten en verordeningen die zij moet toepassen, met de wet overeenstemmen.

Overwegende derhalve dat, als het besluit de bestendige deputatie onbevoegd verklaart om kennis te nemen van de grief van de machtsafwending, gericht tegen de belastingverordening die de gemeente Schaarbeek op 21 december 1961 heeft uitgevaardigd, dit geschiedt met schending van artikel 107 van de Grondwet;

Om die redenen :

Vernietigt het bestreden besluit, behalve in zover het verklaart dat de reclamatie ontvankelijk is;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster in de kosten;
Verwijst de aldus beperkte zaak naar de bestendige deputatie van de provincieraad van Henegouwen.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 oktober 1965.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Wauters.
Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt
Advocaten : Mrs. Bayart en Struye.

Pacht.

1. Beperking van de pachtprijs. — Grondslag 1939. — Gebiedende regel. — Toepassing van de nominale waarde. — Voorwaarde.
2. Prijs. — Art. 1764ter B.W. — Terugbetaling van door pachter betaalde grondbelastingen. — Vonnis. — Motivering.

1. *Artikel 1 van de wet van 27 juli 1952 tot beperking van de pachtprijzen, krachtens hetwelk de rechter de in 1939 bedongen prijs als grondslag voor de berekening van de pachtprijs moet nemen, is een gebiedende regel. Hij kan er slechts van afwijken en de in 1939 bestaande normale pachtwaarde niet in aanmerking nemen, als hij vaststelt dat het goed in 1939 niet of onder uitzonderlijke voorwaarden of overeenkomstig andere modaliteiten dan die van de pacht ter zake verpacht werd.*

2. *Wanneer de pachter op grond van art. 1764ter B.W. de terugbetaling van de door hem betaalde grondbelastingen eist, kan de rechter die eis niet afwijzen zonder op te geven waarom hij art. 1764ter B.W. niet toepast.*

Thybaut t./ Denaux.

Gelet op het bestreden vonnis, op 16 mei 1963 door de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne in hoger beroep gewezen;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 3 en 5 van de wet van 26 juli 1952 tot beperking van de pachtprijzen en tot intrekking van de ministeriële besluiten van 30 mei 1945 en 30 november 1946, gewijzigd door de wet van 20 januari 1961,

doordat het bestreden vonnis, hoewel eiser liet gelden dat het hem door verweerster verhuurde goed in 1939 tegen 800 frank per hectare verpacht werd zodat de pacht op dit ogenblik slechts 2.000 frank per hectare mocht bedragen in plaats van 3.000 frank per hectare zoals eiser in oktober 1959, 1960 en 1961 had betaald, de vordering van eiser, strekkende tot terugbetaling van 75.000 frank aldus te veel betaalde pachtgelden en van 27.367 frank betaald voor grondbelastingen, heeft afgevoerd om reden dat de regel zou gelden dat niet de betaalde som, maar wel de normaal gangbare pachtwaarde in aanmerking te nemen is, zulks zonder te ontkennen dat het goed in 1939 verhuurd was tegen 800 frank per hectare, noch te verklaren wat trouwens niet het geval was, dat het goed onder uitzonderlijke voorwaarden verpacht zou geweest zijn, of overeenkomstig andere modaliteiten dan die van de pacht ter zake;

terwijl artikel 1 van de wet van 26 juli 1952 bepaalt dat de pachtprijs van een landelijk goed niet meer mag bedragen dan 2,5 maal de pachtprijs van 1939,

terwijl dienvolgens, overeenkomstig artikel 3 van

dezelfde wet, eiser de voor de jaren 1959, 1960 en 1961 te veel betaalde pachtgelden mocht terugvorderen,

en terwijl artikel 5 van dezelfde wet slechts toelaat de normaal gangbare pachtwaarde in acht te nemen, indien het goed in 1939 niet verpacht was of indien het verpacht was onder uitzonderlijke voorwaarden of onder andere modaliteiten dan die van de pacht ter zake :

Overwegende dat, krachtens artikel 1 van de wet van 26 juli 1952 tot beperking van de pachtprijzen en tot intrekking van de ministeriële besluiten van 30 mei 1945 en 30 november 1946, de pachtprijs van een landeigendom tegen de wil van één der partijen niet kan worden gebracht op meer dan tweemaal de pachtprijs van 1939, en, in gemeen overleg tussen partijen, mag worden verhoogd met de coëfficiënt 2,5;

Dat, luidens artikel 5 van dezelfde wet, indien het goed in 1939 niet, of onder uitzonderlijke voorwaarden of overeenkomstig andere modaliteiten dan die van de pacht ter zake verpacht werd, de normale pachtwaarde tot grondslag dient;

Overwegende dat eiser zijn vordering tot teruggave van een deel van de door hem in 1959, 1960 en 1961 betaalde pachtprijs van 3.000 frank per hectare steunde op het feit dat het door hem in 1939 van verweerster gehuurd goed tegen 800 frank per hectare verpacht werd, derwijze dat thans de pacht slechts 2.000 frank per hectare mocht bedragen;

Overwegende dat het bestreden vonnis, zonder het door eiser aangevoerde bedrag van 800 frank te ontkennen, zijn beslissing van afwijzing van de eis steunt op de overweging «dat de regel geldt dat niet de betaalde som, maar wel de normaal gangbare pachtwaarde in aanmerking te nemen is» en «dat de bepaling van deze basis een feitenkwestie is die best te beoordelen is door de plaatselijke vrederechter»;

Overwegende dat het vonnis, aldus, zonder vast te stellen dat het goed in 1939 onder uitzonderlijke voorwaarden of overeenkomstig andere modaliteiten verpacht werd, en in strijd met de gebiedende regel van artikel 1 van de wet van 26 juli 1952, niet de in 1939 bedongen pachtprijs, maar de toen bestaande normale pachtwaarde tot bepaling van de pachtprijs in aanmerking neemt;

Dat het middel gegrond is;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 1764ter van het Burgerlijk Wetboek, ingelast door de wet van 7 juli 1951,

doordat het bestreden vonnis de vordering van eiser heeft verworpen welke strekte tot terugbetaling van de som van 27.367 frank zijnde het bedrag van de door eiser in 1959, 1960 en 1961 betaalde grondbelastingen, zonder deze beslissing te motiveren.

terwijl op grond van artikel 1764ter van het Burgerlijk Wetboek het beding dat bepaalt dat eiser gezegde grondbelastingen moet betalen, als onbestaand moet worden beschouwd zodat eiser het aldus door hem betaalde bedrag van verweerster mag terugvorderen,

en terwijl het hier aangeklaagde gebrek aan motivering niet toelaat te weten om welke redenen de rechter de vordering van eiser, strekkende tot terugbetaling van de door hem gekweten grondbelastingen, heeft verworpen, hetgeen een schending uitmaakt van artikel 97 van de Grondwet :

Overwegende dat de door eiser ingestelde vordering strekte tot terugbetaling van 1° teveel betaalde pachtgelden, 2° het bedrag van de ten onrechte betaalde grondbelastingen; dat eiser, wat dit tweede punt betreft, zijn aanspraak steunde op de bepaling van artikel 1764ter van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat het vonnis, om de eis in zijn geheel af te wijzen op geen andere redenen steunt dan die welke in het antwoord op het eerste middel worden aangehaald;

Dat de rechter alzo de reden niet opgeeft waarom hij het voor hem door eiser ingeroepen artikel 1764ter van het Burgerlijk Wetboek ten deze niet toepast;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper, zetelende in hoger beroep.

NOOT: Zie, betreffende het eerste punt, A.P.R. Tw. Landpacht nr. 53, en betreffende het tweede punt, nr. 41.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 19 november 1965.

Voorzitter : M. Rutsaert.

Raadshoofd-verslaggever : M. Delahaye.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

Advocaten : Mrs. Philips en Van Leynseele.

1. Paritaire Comité's. — Oprichting. — Vereiste.
2. Wet en koninklijk besluit. — K.B. betreffende paritaire comité's. — Vereiste van verzoek of advies van de betrokken beroepsorganisaties. — Vermelding in het Staatsblad. — Bewijs.

1. Artikel 1 van het wetsbesluit van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut van de paritaire comité's bepaalt dat in elke tak van de nijverheid, de handel en de landbouw een nationaal paritair comité van bedrijfshoofden en arbeiders opgericht wordt, bij koninklijk besluit « op verzoek of na raadpleging van de betrokken beroepsinstanties ».

2. Het K.B. van 5 januari 1957 tot bepaling van de benaming, de bevoegdheid en de samenstelling van de paritaire comité's, vermeldt zoals het werd gepubliceerd in het Belgische Staatsblad: « Gelet op het verzoek of het advies van de betrokken beroepsorganisaties ».

Bij ontstentenis van betichting van valsheid moet dit K.B. geacht worden te voldoen aan het vereiste van artikel 1 van het wetsbesluit van 9 juni 1945; het constateert inderdaad aldus dat de betrokken beroepsorganisaties hetzij een verzoek hebben ingediend, hetzij werden geraadpleegd.

P.V.B.A. Transports Schurmans t./ De Bie.

Gelet op de bestreden sententie op 10 april 1964 door de Werkrechtensraad van beroep van de Provincie Antwerpen gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1, in het bijzonder, eerste alinea, 3, 12 van de besluitwet van 9 juni 1945 betreffende het statuut van de paritaire comité's, 1, in het bijzonder 13° en 35°, van het besluit van de Regent van 27 juli 1946 waarbij de bevoegdheid en het gebied van de verscheidene paritaire comité's, opgericht in uitvoering van vermeldde besluitwet, bepaald wordt, vermeld 35° van artikel 1, gewijzigd door artikel 1 van het besluit van de Regent van 14 augustus 1947, en 107 van de Grondwet;

doordat de bestreden beslissing voor recht zegt dat het koninklijk besluit van 5 januari 1957, waarbij de benaming, de bevoegdheid en de samenstelling van de paritaire comité's, opgericht in uitvoering van de besluitwet van 9 juni 1945, bepaald worden, voldoet aan de wettelijke pleegvormen betreffende de raadpleging van de beroepsorganisaties, zoals voorgeschreven door artikel 1 van vermeldde besluitwet, en dat eiseres bijgevolg ressorteert onder het nationaal paritair comité voor de petroleumnijverheid- en handel; doordat de beslissing eiseres aldus veroordeelt om aan verweerder de som van 11.760 frank te betalen wegens achterstallige lonen, berekend bij toepassing van het koninklijk besluit van 7 april 1960 waarbij algemeen bindend werd verklaard de beslissing van 12 maart 1959 van vermeld nationaal paritair comité; doordat luidens de redenen van die beslissing, de bij vermeldde besluitwet vereiste raadpleging geen ander doel heeft dan de administratie voor te lichten over de wensen van de betrokken beroepsorganisaties, de vormen van die raadpleging door de wetgever niet bepaald werden en, gezien de onmogelijkheid iedere bestaande beroepsorganisatie individueel te raadplegen, de administratie de wijze kiest waarop zij zich tot de betrokken beroepsorganisaties richt, en het daartoe aangewezen en geldig middel is een oproep in het Belgisch Staatsblad zoals ter zake het bericht gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 maart 1955 en hernomen in dit van 7 juni 1956, « ondanks deze algemeenheid van bevoordingen », gevolgd door een tot de pers gericht verzoek dit bericht over te nemen;

terwijl de raadpleging bedoeld bij artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945 ten minste vereist dat bepaalde beroepsorganisaties verzocht worden hun advies uit te brengen omtrent bepaalde voorziene bevoegdheidswijzigingen van de reeds bestaande nationale paritaire comité's; terwijl de berichten gepubliceerd in het Staatsblad van 25 maart 1955 en 7 juni 1956, welke niet de minste bepaling inhouden nopens de betrokken beroepsorganisaties en alleen melding maken van eventuele niet bepalende wijzigingen, met zulke raadpleging niet kunnen gelijkgesteld worden; en terwijl het koninklijk besluit van 5 januari 1957 bij gebrek aan vermeldde raadpleging, welke een pleegvorm uitmaakt van substantiële aard, dus onwettelijk is in zover het de bevoegdheid betreffende de bedrijvigheid van eiseres overbracht van één nationaal paritair comité naar een ander :

Overwegende dat artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945, tot vaststelling van het statuut van de paritaire comité's, bepaalt dat in elke tak van de nijverheid, de handel en de landbouw een nationaal paritair comité van bedrijfshoofden en arbeiders opgericht wordt, bij koninklijk besluit « op verzoek of na raadpleging van de betrokken beroepsorganisaties »;

Overwegende dat de bestreden sententie vaststelt dat, met het oog op het nemen van het koninklijk besluit van 5 januari 1957, in het Belgisch Staatsblad van 25 maart 1955 en 7 juni 1956 een bericht werd gepubliceerd luidens hetwelk « de beroepsverenigingen van werkgevers en werknemers welke een advies zouden wensen uit te brengen omtrent de eventuele wijzigingen van de bevoegdheid der nationale paritaire comité's, die het voorwerp hebben uitgemaakt van het besluit van de Regent van 27 juli 1946... verzocht worden zich... in verbinding te stellen met de dienst der paritaire comité's... »; dat zij beslist dat « op geldige wijze voldaan werd aan de voorgeschreven raadpleging door het in het Belgisch Staatsblad bekend gemaakt bericht en ondanks de algemeenheid van de bevoordingen ervan »;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 5 januari 1957, zoals het gepubliceerd werd in het Belgisch Staatsblad, vermeldt: «Gelet op het verzoek of het advies van de betrokken beroepsorganisaties»;

Overwegende dat, bij ontstentenis van betichting van valsheid, gezegd koninklijk besluit moet geacht worden te voldoen aan het vereiste van artikel 1 van de besluitwet van 9 juni 1945; dat het inderdaad aldus constateert dat de betrokken beroepsorganisaties hetzij een verzoek hebben ingediend, hetzij geraadpleegd werden;

Waaruit volgt dat de sententie haar dispositief wettelijk rechtvaardigt en dat het middel, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT: Verg. Cass. 25 juni 1964, Pas. 1964, I, 1151: vernietiging van een vonnis dat een ministerieel besluit onwettelijk had verklaard, omdat het genomen was vooraleer het advies van betrokken comité was ingewonnen, terwijl toch in het Staatsblad staat: «Gelet op het advies van...». Zie nog Cass. 26 april 1956, Pas. 1957, I, 1016.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 24 juni 1965.

Voorzitter: M. Moureau.
Raadsleden: M. Coyette en Mevr. Ciselet.
Substituut-auditeur-generaal: M. Ligot.
Advocaat: Mr. Cambier.

Administratieve akten. — Administratieve overheid. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid. — Subjectief recht.

Wanneer de Vereniging zonder winstoogmerk «Sociale Werken telegraaf en telefoon», die erkend is door de minister die de Regie van telegraaf en telefoon beheert, optreedt om de sociale hulp voor het personeel van de R.T.T. te bevorderen, hetgeen zij overigens doet met geld en goederen die in hoofdzaak van de Regie voortkomen en dank zij een personeel dat meestal onder de Regie ressorteert, handelt zij als een administratieve overheid in de zin van art. 9 van de wet van 23 december 1946.

De Raad van State is bevoegd om handelingen, welke de vereniging in de uitoefening van die opdracht van hulpverlening heeft vastgesteld, nietig te verklaren, tenzij het geschil loopt over een subjectief recht en niet over het verkrijgen van een voordeel, waarover de vereniging onder ministeriële controle te oordelen heeft.

Aldus is de Raad van State niet bevoegd om kennis te nemen van het beroep ingesteld tegen de beslissing die de studieuitkering weigert toe te kennen, daar die uitkering het voorwerp is van een recht dat als dusdanig door een ministeriële beslissing is erkend.

De Raad van State is wel bevoegd om kennis te nemen van het beroep ingediend tegen de beslissing die weigert door het reglement op de sociale dienst voorziene voordelen toe te kennen, daar dit reglement dat niet ondertekend is, alleen waarde van richtlijn en geen bindende kracht heeft.

Het beroep heeft echter geen onderwerp meer nu

verzoeker in de loop van het geding het voordeel bekomt waarvan de weigering het onderwerp van het beroep was.

Dumon t./ 1. Belgische Staat (Minister van posterijen, telegrafie en telefonie); 2. de V.Z.W. «Sociale Werken telegraaf en telefoon».

Arrest nr. 11.329

Gezien het op 12 juni 1963 ingediende verzoekschrift, waarbij Feliz Dumont de Raad van State verzoekt om nietigverklaring van de beslissing van 16 april 1963 van de vereniging zonder winstoogmerk «Sociale Werken Telegraaf en Telefoon» — erkend door de Minister van Verkeerswezen —, die «weigert in te gaan op zijn verzoek om zijn kleinkinderen — die te zijnen laste zijn — in een tehuis van de Regie te doen opnemen»;

Overwegende dat de tweede tegenpartij na een op 20 maart 1963 door verzoeker ingediende aanvraag, op 16 april 1963 aan het Telegraaf- en Telefoongebied Verviers heeft laten weten: «Gelieve de hr Dumont, »sectiechef, ervan in kennis te stellen, dat zijn hierbij »terugbezorgde aanvragen om opnemning (Soc. 52) niet »in aanmerking kunnen worden genomen. Wenst de hr »Dumont alle sociale voordelen te genieten dan moet »hij een verklaring van toetreding tot de S.W.T.T. on- »dertekenen»; dat uit het dossier niet blijkt en dat de tweede tegenpartij overigens niet beweert dat die beslissing van 16 april 1963 meer dan zestig dagen vóór de indiening van het verzoekschrift ter kennis van verzoeker is gebracht;

Overwegende dat het verzoekschrift kan worden uitgeleegd als ook de nietigverklaring te vorderen van de weigering die verzoeker op 18 april 1963 heeft opgelopen vanwege de voorzitter van de Sociale Werken Telegraaf en Telefoon, hem voor zijn zoon een studieuitkering te verlenen; dat ze niet kan worden uitgeleegd als ook te strekken tot nietigverklaring van andere beslissingen die onder de rubrieken «Justification» en «Exposé des faits» zijn aangehaald, die dagtekenen van 1 maart 1962 en van 25 mei 1962 en die overigens uitgaan van de Regie van telegraaf en telefoon, welke verzoeker niet bij de zaak heeft betrokken;

Overwegende dat verzoeker wel de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, bij de zaak heeft betrokken; dat deze Minister de aangevallen beslissingen niet heeft genomen; dat de Belgische Staat buiten de zaak moet worden gesteld;

Overwegende dat de vereniging zonder winstoogmerk «Sociale Werken telegraaf en telefoon» erkend is door de Minister die de Regie van telegraaf en telefoon beheert, als een vereniging zonder winstoogmerk die de sociale hulp voor het personeel van de telegrafie en de telefonie bevordert; dat volgens het ministerieel besluit van 1 maart 1962, inzonderheid vastgesteld op grond van de artikelen 3 en 21 van de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de Regie, de werkzaamheid van de erkende vereniging zonder winstoogmerk onderworpen is aan een uitgebreide ministeriële controle, die uit naam van het algemeen belang uitgeoefend kan worden; dat hieruit volgt dat de erkende vereniging zonder winstoogmerk, als zij optreedt om de sociale hulp voor het personeel van de Regie te bevorderen, hetgeen zij overigens doet met geld en goederen die in hoofdzaak van de Regie voortkomen en dank zij een personeel dat meestal onder de Regie ressorteert, handelt als een administratieve overheid in

de zin van artikel 9 van de wet van 23 december 1946; dat de Raad van State bevoegd is om handelingen, welke de vereniging in de uitoefening van die opdracht van hulpverlening heeft vastgesteld, nietig te verklaren, tenzij het geschil loopt over een subjectief recht en niet over het verkrijgen van een voordeel, waarover de vereniging onder ministeriële controle te oordelen heeft;

Overwegende dat de studieuitkering volgens dienstorder nr 13 van 2 maart 1962 het voorwerp is van een recht dat de Minister krachtens een beslissing van 15 januari 1962 heeft erkend; dat de Raad van State dus niet bevoegd is om op dat onderdeel van de eis te beschikken;

Overwegende, ter zake van de beslissing die weigert verzoekers kleinkinderen op te nemen, dat het opnemen alleen in het «reglement op de sociale dienst» is voorzien; dat dit stuk alleen waarde van richtlijn en geen bindende kracht heeft voor het verlenen van sociale voordelen, althans voor het opnemen;

Overwegende dat uit een mededeling van 30 juli 1963 blijkt dat de Raad van beheer beslist heeft, dat het door verzoeker gevraagd voordeel toegestaan zou worden «voor een duur van 21 dagen zoals voor de andere kinderen»; dat de eigenlijke beslissing van 16 april 1963 dus ingetrokken is; dat er geen reden meer is om op dat punt uitspraak te doen.

Besluit :

Artikel 1. — De Raad van State is niet bevoegd om uitspraak te doen over de eis tot nietigverklaring van de beslissing van 18 april 1963.

Artikel 2. — Er is geen reden om uitspraak te doen over de eis tot nietigverklaring van de beslissing van 16 april 1963.

Artikel 3. — De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van verzoeker tot een bedrag van 375 frank en ten laste van de tweede tegenpartij tot een bedrag van 375 frank.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 1 december 1965.

Voorzitter : M. Holvoet.

Raadsheren : H.H. Screvens en de Smedt.

O.M. : M. Smets, Advocaat generaal.

Advocaten : M.M. Lebaeacq, Clynmans en Arts.

Stedebouw. — Werken in strijd met de vergunning. — Toepassing van art. 64 wet 29 maart 1962.

Als een vergunning bekomen werd om bouwwerken uit te voeren, doch de werken in strijd met deze vergunning opgericht werden, dient aangenomen dat de aldus opgerichte werken zonder voorafgaande vergunning uitgevoerd werden, zodat de feiten onder toepassing van artikel 64 van de wet van 29 maart 1962 vallen.

O.M., Belgische Staat, stad Antwerpen t./
Th... J. en Van A... A.

Overwegende dat betichten vervolgd worden om hetzij het misdrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt, hetzij door welke daad ook, tot de uitvoering zodanige hulp te hebben verleend dat zonder hun bijstand het misdrijf niet had kunnen gepleegd worden, in de hoeda-

nigheid van de eerste : eigenares van onroerende goederen — opdrachtgeefster, de tweede : aannemer, de werken opgenoemd in artikel 44 van de wet van 29 maart 1962, zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning afgeleverd door het College van Burgemeester en Schepenen te Antwerpen, te hebben uitgevoerd of instand gehouden, namelijk de bouwwerken opgesomd in de dagvaarding van de Procureur des Konings;

Overwegende dat de feiten van deze betichting bewezen zijn gebleven door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Overwegende weliswaar dat een vergunning bekomen werd om bouwwerken uit te voeren doch dat het tevens vast staat dat de litigieuze werken in strijd met deze vergunning opgericht werden;

dat wat deze aldus opgerichte werken betreft, derhalve geen vergunning verleend werd, zodat dient aangenomen te worden dat ze zonder voorafgaande vergunning uitgevoerd werden;

dat indien inderdaad een voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning noodzakelijk is om bouwwerken uit te voeren, zulks als gevolg heeft dat de werken dienen uitgevoerd te worden mits eerbiediging van de door de aanvrager voorgestelde en daarna door de bevoegde overheid aangenomen aanwijzingen op straffe van de wettelijke verplichting van alle kracht te ontbloten;

dat dit principe nog een bevestiging vindt in artikel 54 van de wet van 29 maart 1962, waarbij bepaald wordt dat indien geen beslissing door de bevoegde overheid binnen een bepaalde termijn na het indienen van een aanvraag genomen wordt de aanvrager de werken mag uitvoeren doch mits inachtneming van de aanwijzingen van het door hem ingediend dossier;

Overwegende dat het feit zonder voorafgaande schriftelijk en uitdrukkelijke vergunning de werken opgenoemd in artikel 44 1e lid uit te voeren, onder toepassing van artikel 64 van de wet van 29 maart 1962 valt, daar betichten daardoor in overtreding van de bepalingen van titel II van de wet handelen, hetgeen uitdrukkelijk beteugeld wordt door artikel 64;

Overwegende dat het ter zake niet gaat om met overtreding van de voorschriften van een algemeen of van een bijzonder plan van aanleg gebouwd te hebben;

Overwegende dat de betichten van het arrest van het Hof van Cassatie dd. 17 februari 1964 een uitlegging geven die met de inhoud van dit arrest niet overeenstemt en in strijd is met de bedoelingen van de wetgever (o.m. Pasin 1962, blz. 275 en 297);

Overwegende dat de door de eerste rechter uitgesproken straffen ontoereikend zijn; dat er geen redenen voorhanden zijn om verzachtende omstandigheden aan te nemen en betichten van de voorwaardelijkheid te laten genieten;

Overwegende dat over de eisen van de burgerlijke partijen naar behoren beslist werd;

Om deze redenen,

Het hof,

Rechtdoende op tegenspraak, binnen de perken van de beroepen;

Gezien artikelen :

211 van het wetboek van strafvordering; 24 der wet van 15 juni 1935; 50 van het strafwetboek; 140 der wet van 18 juni 1869 gewijzigd bij artikel 2 der wet van 4 in het bestreden vonnis behalve artikel 85 van het strafwetboek en de wet van 29 juni 1964;

door de Heer Voorzitter aangeduid ter zitting;

Alle andere of strijdige besluiten verwerpende als ongegrond;

Ontvangt de beroepen;

Doet het bestreden vonnis te niet op strafgebied, behalve waar het de herstelling der plaatsen in hun vroegere staat beveelt;

Wijzigende desaan gaande en bij éénparigheid van stemmen beslissende;

Veroordeelt betichten ieder tot een geldboete van vijftig frank, verhoogd met 190 opdecimen en alzo gebracht op 1.000 fr., die bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn zal kunnen vervangen worden door een gevangenisstraf van acht dagen;

Bevestigt het bestreden vonnis op burgerlijk gebied;

Verwijst betichten solidair in de kosten van beide aanleggen op de strafeis.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 18 oktober 1965.

Voorzitter : M.E. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Le Fèvre de Ten Hove en De Witte.

Advokaat-generaal : M. Versée.

Advokaten : Mrs. Devroe, F. Porta en 't Jonck.

Schade aan de openbare weg bij afbraakwerken door gebruik van zware rupskraan. — Uitsluitende fout van de aannemer.

Wanneer een aannemer van afbraakwerken door het manoeuvreren met een 30-ton wegende rupskraan schade toebrengt aan een onder de openbare weg liggende waterleiding, is hij alleen daarvoor aansprakelijk. De eigenaar van het afgebroken gebouw treft geen schuld daar een dergelijk werk normaal niet schadelijk is voor de naburige openbare weg.

Goethals t/Stad Oostende en Van Biervliet.

Advies van het O.M.

Hoger beroep tegen een vonnis dd. 26 maart 1964 van de rechtbank van koophandel te Oostende, waar bij appelland en tweede geïntimeerde in solidum ertoe veroordeeld werden aan de stad Oostende een bedrag van 25.115 fr. te betalen, terwijl appelland tevens tot vrijwaring gehouden verklaard wordt t.o.v. tweede geïntimeerde.

Dit vonnis werd niet betekend. Het hoger beroep is ontvankelijk, tijdig en regelmatig, zoals tevens ook de incidentele beroepen van beide geïntimeerden.

* * *

Op 26 september 1961 ontstond een breuk in de watermoerleiding in de Capucienstraat te Oostende. Door de hoeveelheid ontsnapt water kwam er heel wat schade aan het wegdek, schade die door de stad moest hersteld worden, wat haar, volgens de dagvaarding, 25.756 fr. kostte.

Na een door de eerste rechter bevolen expertise is het gebleken dat de breuk aan de waterleiding te wijten is aan het feit dat appelland op die plaats werken had uitgevoerd met een in totaal 30 ton wegende kraan. Terecht heeft de eerste rechter aangenomen dat niet als een oorzaak van de breuk kan worden beschouwd het feit dat onder de waterleiding slechts een laag van 10 cm. zand was aangebracht, onmiddellijk dan rustende op een oud bouwwerk. De wijze waarop die waterleiding was aangelegd was immers voldoende om de lasten te dragen die uit het normaal voorzienbaar gebruik van het wegdek voortvloeien. Het is in deze aangelegenheid naast de kwestie een

beroep te doen op begrippen die het wegverkeer aanbelangen : de kraan is in verband met het uitvoeren van afbraakwerken immers geenszins als een verkeersmiddel te beschouwen, doch wel als een zich ter plaatse bevindend werktuig. Kortom, oorzaak van de schade is uitsluitend het ter plaatse aanhoudend «woelen» met een werktuig van uitzonderlijk zwaar gewicht. De eerste rechter weerhield dan ook terecht de aansprakelijkheid van appelland, voor wiens rekening de kraan gebezigd werd bij de afbraakwerken van het vroeger hotel «Osborne».

Medeaansprakelijkheid van tweede geïntimeerde ?

Van Biervliet was eigenaar van het af te breken gebouw en bouwde op deze plaats een nieuwe building. Daar hij tevens aannemer is, voerde hij dus een deel der werken zelf uit. Maar de afbraakwerken, tijdens de uitvoering van dewelke de schade ontstond, waren contractueel toevertrouwd aan appelland. Men gewaagt van aansprakelijkheid van Van Biervliet zowel in zijn hoedanigheid van aannemer, als in hoedanigheid van eigenaar. Het vonnis a quo weerhoudt slechts deze tweede mogelijkheid.

De aansprakelijkheid als «hoofdaannemer» kan inderdaad niet ter sprake komen. Het lijkt me trouwens niet mogelijk dat iemand in zich de hoedanigheid van eigenaar plus deze van hoofdaannemer zou verenigen. Een eigenaar die zelf werken uitvoert is zoals iedereen aansprakelijk voor zijn daden, maar wordt daardoor geen hoofdaannemer. Voor de werken die hij aan andere zelfstandige aannemers toevertrouwt is hij niet als hoofdaannemer aansprakelijk. Alleen zijn als eigenaar gegeven richtlijnen of getroffen beslissingen kunnen zijn aansprakelijkheid in het gedrang brengen.

De eerste rechter weerhield inderdaad de aansprakelijkheid van de eigenaar op grond van art. 544 B.W. en verwijst naar de gekende arresten dd. 6.4.1960 van het Hof van Cassatie. Hiermede wordt bedoeld de beide in plenaire zitting uitgesproken arresten in zake zg. «burenhinder». Aan Prof. Derine (preadvies betreffende «Hinder» voor de vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland — Tjeenk Willink — 1964) ontlene we volgende bespreking :

«het eerste in verband met hinder uitgaande van een »particulier en het tweede met betrekking tot een »schadelijke overheidsdaad; het ene na een vonnis »dat gegrond was op artikel 544 B.W. en de compen »satie-gedachte, en het andere na een beslissing die »zich beriep op het schuldelement.

«In het eerste geval had een eigenaar een appar »tementsgebouw opgericht, zodat de schouwen van de »buurman, die tegen de gemene muur aanleunden, ver »stikt werden. De rechtbank te Brussel (in beroep) »had de eigenaar veroordeeld, op grond van artikel »544 B.W. tot het hogerop bouwen van die schoor »stenen».

«In de tweede zaak hadden de verbredingswerken »aan het kanaal Brussel - Charleroi schade toegebracht »aan een naburig bedrijf. De Staat was veroordeeld »tot het betalen van een aanzienlijke schadevergoe »ding op grond van artikel 1382 B.W., omdat hij geen »biezondere voorzorgen had genomen om de boven »matige ongemakken te vermijden of van die werken »niet had afgezien, indien de nodige voorzorgen on »mogelijk mochten blijken. Ook de aannemer werd »voor een tiende aansprakelijk gesteld, vermits hij »had deel genomen aan de krenking van het eigen »domsrecht wanneer hij dat gevolg normaal toch had »kunnen of moeten voorzien. De aannemer had geen »beroep in cassatie ingesteld».

«Zowel in het schoorsteen-arrest als in het kanaal» arrest wordt de nieuwe opvatting van het Hof van » Cassatie duidelijk tot uiting gebracht, trouwens met » dezelfde bewoordingen: «Overwegende dat artikel » 544 van het B.W. voor elke eigenaar het recht er » kent om van zijn zaak een normaal genot te heb- » ben; overwegende dat uit het feit dat de naburige » eigenaars een gelijk recht op genot van hun eigen- » dom bezitten, voortvloeit dat, zodra de betrekkingen » tussen hun eigendommen zijn vastgelegd, gelet op » de normale lasten van de nabuurschap, het aldus be- » paalde evenwicht moet worden gehandhaafd tussen » de respectieve rechten van de eigenaars; overwegen- » de dat de eigenaar van een onroerend goed die, zon- » der foutief te handelen, dit evenwicht verstoort door » aan een naburige eigenaar hinder te veroorzaken die » de maat van gewone ongemakken overtreft, hem een » billijke en passende compensatie verschuldigd is, die » het verbroken evenwicht herstelt; overwegende dat, » wanneer op die wijze het eigendomsrecht van de » buurman wordt aangetast, hij hem inderdaad moet » vergoeden overeenkomstig de traditie en het alge- » meen beginsel, dat onder meer door artikel 11 van » de grondwet werd bekrachtigd».

Wanneer men deze principes in onderhavig geval toepast, meen ik ertoe te moeten besluiten dat de besproken schade geenszins is gesproken uit het gebruik dat de eigenaar Van Biervliet van zijn eigendom heeft gemaakt. De beslissing het bestaande gebouw af te breken moest in principe de stad Oostende, hier als buur beschouwd, voor de aanliggende openbare weg, geen hinder veroorzaken die de maat van gewone ongemakken overtrof. De schade is alleen ontstaan uit de foutieve gedraging bij de uitvoering van werken door een derde. Zij houdt in casu geen verhaal met verbroken evenwicht tussen burens, uit hoofde van het genot van hun eigenommen.

Incidenteel beroep van de stad Oostende.

a) De eerste rechter heeft terecht, overeenkomstig de zienswijze van de expert, een bedrag van 641 fr. niet toegekend, zijnde een supplement van 18 % op een bedrag van 3562 fr. dat door de stad Oostende (dienst der Wegen) werd aangerekend aan de stad Oostende (dienst voor Gas-, Electriciteit- en Waterleiding). Indien men die 18 % supplement kan aanvaarden op de kostprijs van door derden uitgevoerde werken of geleverde koopwaren, wegens de door de stad zelf daarbij verplicht geworden prestaties, kan men dit niet aanvaarden wanneer de stad zelf de werken doet, al weze het ook een andere dienst, omdat dat supplement van bestuurs- en algemene kosten dan juist begrepen zit in de aangerekende uurloons der stadsarbeiders. Tegenover derden zijn die verschillende diensten één: de stad Oostende.

b) Volgens eerste geïntimeerde zou het vonnis a quo onduidelijk zijn betreffende de gerechtskosten. Dit is niet het geval, indien men het tenminste normaal wil lezen. De registratielasten dienden niet begroot te worden, vermits ze op het ogenblik dat het vonnis wordt uitgesproken nog niet geheven werden. Wie het dus normaal wil lezen vindt erin «de kosten tot heden begroot op 4.096 fr., plus de eventuele kosten van registratie en van tenuitvoerlegging». De gerechtelijke intresten zijn evident niet begrepen in die 4.096 fr.

Advies :

Hoofdberoep en incidenteel beroep van eerste geïntimeerde ontvankelijk doch ongegrond.

Incidenteel beroep van tweede geïntimeerde ontvankelijk en gegrond.

Arrest

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;
Gezien de stukken, waaronder de uitgifte van het bestreden vonnis dd. 26 maart 1964, van de koop-handelsrechtbank te Oostende, waartegen regelmatig beroep en tegenberoep werden ingesteld;

Overwegende dat uit de expertise gebleken is dat de breuk aan de 1 m. diep liggende waterleiding, waardoor de kwestieuze schade werd teweeggebracht, veroorzaakt werd doordat appellandt aldaar zware afbraakwerken uitvoerde met een rupskraan van 30 ton, gewicht van de gehijste materialen niet inbegrepen; dat, zoals uit het ongeval zelf is komen vast te staan, deze kraan te zwaar was om gestadig boven de aldaar bestaande ondergrond te manoeuvreren; dat de eerste rechter terecht betoogde dat appellandt de fout beging de nodige voorzorgen niet te nemen, hetzij door navraag nopens de ligging der leidingen, hetzij door gebruik van een minder zwaar werktuig; dat waar aldus het oorzakelijk verband tussen de fout van appellandt en de schade bewezen is, appellandt terecht tot vergoeding veroordeeld is geworden;

Overwegende dat appellandt's verweermiddelen aan duidelijkheid te wensen overlaten; dat, ontdaan van hun woordenomhaal, zij als volgt samengevat kunnen worden:

a) Overwegende dat volgens appellandt de werkelijke oorzaak van de schade in de gebrekkige plaatsing van de waterleiding te vinden is;

Overwegende dat deze voorstelling niet gegrond is; dat weliswaar de leiding boven oude funderingen liep, met slechts een zandlaag van 10 cm. daartussen; dat de aanwezigheid van deze funderingen de leiding brozer maakte, omdat de elasticiteit van de grond op de plaats der fundering minder groot is, wat juist door de tussenlaag zand moet verholpen worden; dat een zandlaag van 10 cm. echter onvoldoende is, wanneer de grond omgewoeld wordt met een tuig zoals de bewuste hijskraan;

maar overwegende dat door de administratieve reglementatie de plaatsing der leidingen met 10 cm. tussenlaag aanvaard wordt; dat deze werkwijze voldoende is opdat de leiding weerstand zou bieden aan de trillingen voortkomende van een normaal verkeer; dat precies omdat het gestadig manoeuvreren uit een kraan van meer dan 30 ton geen normaal verkeer uitmaakt, de schade ontstond; dat de leiding dus niet gebrekkig was, en geen fout aan de administratie kan worden toegeschreven;

b) Overwegende dat appellandt nog inroept dat een weggebruiker die in regel is met de reglementen op het verkeer niet aansprakelijk is voor de schade die zijn voertuig eventueel aan het wegdek toebrengt;

Overwegende dat het in zake niet gaat om een kwestie van verkeer, maar om gebruik van een werktuig op de openbare wegnis; dat appellandt's opwerping dus niet opgaat;

c) Overwegende dat appellandt ten slotte doet gelden dat de stad, gezien heeft hoe de werken werden uitgevoerd, en dat hem geen opmerkingen werden gemaakt, waaruit volgen zou dat de stad zelf verantwoordelijk zou dienen verklaard;

Overwegende dat de stad wel de verplichting heeft op de veiligheid van de openbare wegnis te waken, maar dat zulks niet betekent dat wanneer een aannemer risicos neemt bij het uitvoeren van werken

op de openbare weg, de stad hiervoor enige verantwoordelijkheid zou te dragen hebben;

Incidenteel beroep van tweede geïntimeerde :

Overwegende dat tweede geïntimeerde de eigenaar was van het af te breken gebouw; dat hij dus geen aannemer was ten opzichte van de kwestieuze afbraakwerken, en slechts kan aangesproken worden in zijn hoedanigheid van eigenaar die een werk laat uitvoeren dat aan een naburig eigendom schade toebrengt;

Overwegende dat deze eigenaar slechts dan verantwoordelijk is wanneer het werk van die aard is dat het voor de nabuur schadelijk is; dat dit niet het geval is in zake, wijl door gepaste voorzorgen de breuk van de leiding had kunnen vermeden worden; dat de ontstentenis deze voorzorgen te nemen een fout is van de aannemer, waarvoor alleen deze laatste moet instaan;

dat de vordering van de stad Oostende dus ongegrond is tegenover Van Biervliet;

Incidenteel beroep van de stad Oostende :

a) Nopens het bedrag van 641 fr. (18 % hoofdens algemene onkosten op 3.562 fr.) :

Overwegende dat volgens de deskundige laatstgemeld bedrag reeds 18 % op de uitgaven bevat, en dat het verkeerd ware tweemaal 18 % in rekening te brengen omdat twee verschillende administratietakken in zake optraden; dat deze redenering door het Hof beaamd wordt;

b) Nopens de gerechtskosten van eerste aanleg en de gerechtelijke interest :

Overwegende dat het bestreden vonnis dienaangaande geen enkele onduidelijkheid, laat staan vergissing, bevat; dat dus tot hervorming of aanvulling geen grond bestaat;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juli 1935;

Gehoord advocaat-generaal Versée in zijn eensluidend advies uitgebracht in openbare rechtszitting;

Ontvangt het beroep en de incidentele beroepen;

Verklaart het hoofdberoep en het incidenteel beroep van de stad Oostende ongegrond;

Verklaart het incidenteel beroep van Van Biervliet gegrond;

Doet het vonnis teniet in zoverre het veroordelingen inhoudt lastens Van Biervliet; Stelt deze laatste buiten zaak zonder kosten; Verklaart dienvolgens zonder voorwerp de eis in vrijwaring door Van Biervliet in besluiten tegen Goethals ingesteld;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige, mits de hierna volgende wijziging aangaande de gerechtskosten;

Veroordeelt de stad Oostende tot de kosten van de partij Van Biervliet in beide aanleggen.

Veroordeelt Goethals tot het overige van de kosten van beide aanleggen, inbegrepen de algeheelheid van de kosten van het deskundig onderzoek. Beveelt de afscheiding der kosten ten voordele van pleitbezorgers De Ryck en Dubois, die bevestigden het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 17 april 1962.

Voorzitter : M. Elewaut.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. De Schrijver en Joos.

Failissement. — Levensonderhoud voor de gefailleerde en zijn gezin. — Bevoegdheid van de rechtbank. — Alleen tot aan de concordataire vergadering.

De rechtbank is slechts tot de dag van de concordataire vergadering bevoegd om kennis te nemen van de aanvraag tot het bekomen van levensonderhoud voor de gefailleerde en zijn gezin.

Mevrouw Van Massenhove t./ Failissement
Van Massenhove.

Gezien het verzoekschrift door voornoemde vertoonster op 30 maart 1962 neergelegd en strekkende tot het bekomen van een som van 3.600 frank per maand om te voorzien in haar eigen onderhoud en in het onderhoud van haar drie kinderen (minderjarig);

Gezien het proces-verbaal van de concordataire vergadering van de schuldeisers van vertoonster op 7 april 1962 gehouden;

Gehoord, op 3 april 1962, in de Raadkamer, te 9 uur 's morgens, Mr. De Schryver voor eiseres en Mr. Joos in persoon, in zijn hoedanigheid van curator van het failissement Simonne Van Massenhove;

Overwegende dat de Rechtbank alleen tot de dag van de concordataire vergadering bevoegd was om van een aanvraag tot bekomen van onderhoudskosten, kennis te nemen (Fredericq, VII, nr. 68, blz. 149);

BOEKBESPREKING

Mr. J.M. Van Bemmelen. - **Ons strafrecht. I Het materiële strafrecht. - Haarlem/Tjeenk Willink. 1965. 274 p. (2e herziene druk).**

Wij wensen bijzonder de aandacht van de Vlaamse juristen te vestigen op de tweede uitgave van het boekje van Prof. Van Bemmelen gewijd aan het Nederlandse strafrecht. De eerste editie hiervan verscheen in 1959. De tweede zal thans uit twee deeltjes bestaan, waarvan het eerste zoëven van de pers kwam.

Dit boekje is in ons land al te weinig gekend en verdient nochtans ruime belangstelling. Niettegenstaande de aanzienlijke verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische strafrecht zijn talrijke beschouwingen van de auteur ook op ons strafrechtstelsel toepasselijk en de algemene ideeën die het strafrecht beheersen zijn in dit boekje uiteengezet op zulke lumineuze wijze en in zulke mooie stijl, dat het ten zeerste aanbeveling zou verdienen dat onze studenten in de rechten er kennis van namen.

Het zou trouwens uiterst nuttig zijn dat zij aldus volledig op de hoogte kwamen van het verschil in de strafrechtswetenschap aan beide zijden van de grens.

Het eerste stuk dat thans verscheen bevat het algemeen deel van het materiële strafrecht en de studie van enkele der voornaamste delikten. In het tweede deel, dat binnenkort wordt gepubliceerd, zal ook de strafvordering aan de beurt komen.

Waar nodig, worden de strafrechtelijke beginselen in verband gebracht met de jongste aanwinsten van de criminologie.

De scherpe omlijning van de begrippen, de sociologische bedenkingen, de rijke keuze aan voorbeelden en de bespreking van de bijzonderste jurisprudentiële beslissingen maken de lectuur van dit werkje bijzonder boeiend en het dient dan ook ten zeerste aanbevolen aan onze studenten als een eerste oriëntering in het nederlandse strafrecht.

René Victor.

Gustave Viseur. - Commentaire de la loi du 16 mars 1964 relative au Fonds des Communes. — Brussel, Etabl. Bruylant, 1965.

De laatste weken is herhaaldelijk en nadrukkelijk erop gewezen, dat het vraagstuk van de openbare financiën van overwegend belang voor het leven van een land is. Dit geldt niet alleen voor de financiën van het Rijk (of de Staat), doch eveneens voor die van de plaatselijke besturen, zoals de gemeenten. Immers is het voor de gemeenten, zonder financiën, eenvoudig onmogelijk te zorgen voor het welzijn van de inwoners en is het voor de gemeenten, zoals voor het Rijk (of de Staat), geboden over gezonde financiën te beschikken.

Om tot gezonde gemeentelijke financiën te geraken, is de wetgever herhaaldelijk opgetreden, zoals blijkt uit de door de auteur geschetste evolutie van die financiën waarin drie periodes worden behandeld: van den beginne tot 1860, van 1860 tot 1948 en van 1948 tot 1964.

Voor de laatste periode wordt, aan de hand van een publicatie over «Les finances provinciales et communales depuis 1948» door Ch. L. Closset (Revue de l'Administration, 1964, p. 125), een overzicht gegeven van het bij de zg. wet-Vermeylen (24 december 1948) ingevoerde stelsel, dat — ofschoon de onbetwistbaar goede bedoelingen van de promotors — geen voldoening heeft geschonken, niettegenstaande het herhaaldelijk werd gewijzigd (alleen de lijst van die wijzigingen beslaat in het besproken boek ongeveer 2 gedrukte pagina's). Anderdeels worden de in 1957 door het Congres van de Vereniging van de Belgische steden en gemeenten voorgestelde algemene beginselen inzake de hervorming van de gemeentelijke financiën opgenomen (pp. 11 t/m 17).

Vervolgens bestaat de publicatie uit de parlementaire bescheiden, betreffende voormelde wet van 16 maart 1964, nl.: het wetsontwerp nr. 55 betreffende het Fonds der Gemeenten: a) de memorie van toelichting en bijlagen (pp. 17 t/m 45); b) het wetsontwerp zelf (pp. 45 t/m 53); c) het advies van de Raad van State (pp. 53 t/m 67); d) de verslagen van de commissies, de voorgestelde amendementen en de goedkeuring door beide Kamers (pp. 67 t/m 118).

De tekst zelf van de wet van 16 maart 1964 (Belgisch Staatsblad van 2 juni 1964) wordt door de auteur artikelsgewijze gecommuniceerd (pp. 118 t/m 159). In verband met de artikelen 9 en 10 wordt bovendien een interessante documentatie betreffende de voor de omslag over de gemeenten toe te passen «objectieve criteria» ingelast (pp. 127 t/m 148).

In zijn slotbeschouwingen (pp. 159/160) merkt de auteur terecht op, dat de nieuwe wet een aanzienlijke vooruitgang betekent, o.a. is de dotatie belangrijker en is de omslag objectiever dan vroeger, doch dat ze leemten vertoont en zelfs gevaren inhoudt (bijv. de bij dit artikel 16 van de wet aan de Koning en aan de Minister van Binnenlandse Zaken toegekende zeer uitgebreide bevoegdheid).

Voor de beoordeling van het besproken boek kunnen wij ons aansluiten bij de zienswijze van Minister Gilson die uiteengezet wordt in het woord vooraf en die hierop neerkomt: daar men een beroep op specifiek wiskun-

dige formules heeft moeten doen, heeft de auteur er goed aan gedaan de retroacten en de voorbereidende werken in zijn bijdrage op te nemen, die aldus een zeer nuttig instrument uitmaken voor degene die de evolutie van de gemeentelijke financiën wenst te kennen en zich een nauwkeurig idee van de doorgezette hervormingen wil vormen.

Prof. Dr. F. Amerijckx.

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Leuven

De Conferentie der Jonge Balie te Leuven richt op vrijdag, 25 februari a.s., om 20.30 uur, in de gehoorzaal der boetstraffelijke Rechtbank in het Justitiepaleis te Leuven, een voordracht in.

De heer Senator P. Vermeylen, Oud-Minister van Justitie, zal het onderwerp behandelen «Pers en Gerecht».

MEDEDELINGEN

Internationaal Forum «E.E.G. Kartelrecht»

Ons wordt medegedeeld dat de Studienvereinigung Kartellrecht e.V. Düsseldorf van 3 tot 5 maart a.s. te Brussel een internationaal forum inricht betreffende het E.E.G. Kartelrecht. Wij delen hieronder de tekst mede die ons desaangaande werd toegezonden.

* * *

Das Forum wird in Brüssel, Palais des Congrès, 1 rue des Sols, Saal Dynastie A, abgehalten. Die Referate werden simultan in Französisch, Englisch und Deutsch übersetzt.

Nach jedem Referat ist Gelegenheit zur Aussprache.

Fachliche Leitung: Der Vorstand der Studienvereinigung Kartellrecht e. V., Düsseldorf. Herbert Axster.

Tagungsprogramm:

Donnerstag, den 3. März 1966

9.30 Uhr. — Eröffnung.

10.30 Uhr. — Referent: Professor Dr. Andreae, Universität Innsbruck. Einfluss der Liberalisierung und Markterweiterung durch den EWGV auf die Unternehmensstruktur. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Hengeler.

15.00 Uhr. — Referent: Professor P. van Ommeslaghe, Universität Brüssel. Fusions- und Beteiligungsverträge, Gründung und Leitung von Gemeinschaftsunternehmen nach Art. 85 und 86 des EWGV. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Rowedder.

19.00 Uhr. — Empfang mit kleinem Imbiss im Hotel Amigo, 1-3 rue de l'Amigo, anschliessend Gelegenheit zum gemeinsamen Abendessen.

Freitag, den 4. März 1966

9.30 Uhr. — Referent: Dr. Günther, Präsident des Bundeskartellamtes, Berlin. Der Begriff der Wettbewerbsbeschränkung im EWGV und in den Kartellgesetzen der Mitgliedstaaten. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Dr. Axster.

14.30 Uhr. — Referent: Professor Plaisant, Universität Paris. Die zivilrechtlichen Folgen eines Verstosses gegen Art. 85 und 86 EWGV. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Deringer.

17.00 Uhr. — Referent: Schumacher, Direktor in der Generaldirektion Wettbewerb, Europäische Wirtschaftsgemeinschaft, Brüssel. Entwicklung des EWG-Kartellrechts in Rechtsprechung und Spruchpraxis. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Dr. Ditges.

Samstag, den 5. März 1966

9.00 Uhr. — Referent: Dr. E. Zimmermann, Rechtsberater im juristischen Dienst der Europäischen Exekutiven, Hohe Behörde, Luxemburg. Diskriminierungsverbote für den privaten Geschäftsverkehr in den europäischen Gemeinschaftsverträgen und ihre wirtschaftlichen Auswirkungen. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Auerswald.

11.00 Uhr. — Referent: Dr. habil. Hellwig, Mitglied der Hohen Behörde, Europäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl, Luxemburg. Das Wettbewerbsrecht bei der Fusion der drei Verträge. — Diskussionsleitung: Rechtsanwalt Professor Dr. Möhring.

Tagungsort: Brüssel, Palais des Congrès, 1 rue des Sols, Saal Dynastie A, vom 3. bis 5. März 1966.

Tagungsbeitrag: 350,— DM, zahlbar auf Konto der *Studienvereinigung Kartellrecht e. V.*, Nr. 17—180014 bei der Dresdner Bank, Köln, mit dem Vermerk «Interforum Brüssel». (Der Empfang am 3. März 1966, 19 Uhr, ist darin eingeschlossen.)

Tagungsbüro: Im Palais des Congrès.

Anmeldung: Unter Benützung der beiliegenden Anmeldekarte möglichst umgehend bei der *Studienvereinigung Kartellrecht e. V.*, Düsseldorf, Kaiser-Wilhelm-Ring 43a, Tel. 5 45 41. Die bestellten Teilnehmerkarten werden bis zum 25. Februar 1966 zugesandt; anderenfalls liegen sie im Tagungsbüro im Palais des Congrès bereit.

Unterkunft: Wegen Reservierungen wird gebeten, sich an das Informationszentrum der Stadt Brüssel, Place de Brouckère, zu wenden.

Het week-end der gerechtelijke hervorming te Knokke

Naar aanleiding van het week-end over de gerechtelijke hervorming dat plaats had te Knokke op 21-22 januari 11. ontvingen wij het hieronderstaand schrijven.

* * *

Mijnheer de Hoofdredacteur,

Ik heb de eer U te doen kennen dat het relaas over het gehouden Week-end over de «Gerechtelijke Hervorming» te Knokke, op 21-22 januari 1966, gepubliceerd in het «Rechtskundig Weekblad» op 6 februari 1966, N° 23, mijn oprechte belangstelling heeft genoten.

Het is verheugend vast te stellen met welke bezieling het complex onderwerp der Gerechtelijke Hervorming wordt onderzocht, bestudeerd en besproken. Elk facet van dit monumentaal gewrocht wordt door deskundigen ontleed en toegelicht met het oog op een nakende inwerkingtreding.

Op deze belangrijke studiedagen waren aanwezig: professoren, magistraten, advocaten en notarissen. Wat ontgensprekelijk als een succes moet beschouwd worden!

Er was echter m.i. een vergetelheid, een kleine leemte die echter zo opvallend is, nl. de stilzwijgende doch volledige negatie van de griffiers en secretarissen van de parketten, welke nochtans de rechtstreekse medewerkers zijn van de magistraten en die bij de uitvoering van hun ambt een grote verantwoordelijkheid dragen.

Ik meen het te moeten betreuren dat men het overbodig heeft geacht enkele van deze «nederige» dienaars tot dit congres uit te nodigen. Men spreekt wel over plichten, over hun dienstvaardigheid, over hun onmisbare medewerking.

Doch wanneer het gaat over hervormingen waarbij deze ambtenaren onmiddellijk betrokken worden, en waarbij zij een niet te onderschatten verantwoordelijke rol zullen te vervullen hebben, schijnt men zelfs niets van hun bestaan af te weten.

Zeer juist doet U opmerken: «Spreker vreest echter terecht dat talrijke problemen zich zullen voordoen in verband met de enorme taak aan de griffiers toegekend: kennisgevingen, aanleggen van dossiers, enz... Marterieel zal er nog een zware inspanning gevegd worden ten einde de griffiers toe te laten daadwerkelijk hun taak te vervullen, m.a.w. de griffiers waarvan het ambt met nieuwe en grote verantwoordelijkheden wordt bezwaard hoeven niet «voorgelicht» te worden.

Ware het dan ook niet nuttig geweest dat aan deze diepgaande besprekingen griffiers en secretarissen van het parket deel hadden kunnen nemen?

In de vóórlaatste paragraaf wordt aangehaald: «Het precedent van Knokke moge als voorbeeld dienen voor een vruchtbare samenwerking tussen universiteit en practici». Ook het administratief kader — griffies en parketten — (griffiers en secretarissen) behoren tot de practici en zouden zeer nuttige aanwijzingen kunnen verstrekken hebben.

De onontbeerlijke medewerking van het korps der griffiers en secretarissen van hoven en rechtbanken in de uitvoering van hun ambt en de verantwoordelijkheid die zij te dragen hebben in het kader van hun beroep, wordt al te dikwijls uit het oog verloren.

Daarom heb ik mij veroorloofd U onderhavige terechtzetting te doen geworden. Dit diende gezegd te worden ter aanvulling van «Het Weekend over de Gerechtelijke Hervorming te Knokke».

Gelieve te aanvaarden, geachte Heer Hoofdredacteur, de verzekering mijner gevoelens van diepe hoogachting.

E. Dierickx

Hoofdgriffier der Politerechtbank te Gent.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jrg. 1965 - nr. 12 :
Wetgeving. — Inhoudstafel.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1966 - nr. 1 :

Gouverneur: Vernietigingsbesluit. — Hinderlijke bedrijven: Ondergronds benzinedepot. — Milite: Getuigschrift. — Overenigbaarheden: Brievenbesteller. — Commissie van Openbare Onderstand. — Gemeentesecretaris. — Stedebouw: Bouwvergunning door de Koning verleend. — Taksen (met het zegel gelijkgestelde). — Volkswoningen: Huurprijs. — Vreemdelingenpolitie.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1966 - nr. 7 :

Pabbruwe H.J., Het nieuwe Burgerlijk Wetboek - Art. 6.5.1.2 (standaardregelingen). — Reijnders J.J., Andermaal: Voortgezette handeling (art. 26 Sr.). — Beekhuis J.H., Nogmaals de bindend-advies-clausule van appartementseigenaren. — Sannes G.W., De Rijttijdenwet 1936 en het Rijttijdenbesluit 1939.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1966 - nr. 4892 :

Nakken, D.P.A., Kadastrale informaties (I). — Kolléwijn R.D., Overzicht der Nederlandse rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (VII, slot).

Advocatenblad, jrg. 1966 - nr. 1 :

Meijer, J.W., De voorzienigheid van Rotterdam. — Alvares Correa, H.M., De ervaringen van een Nederlands advocaat te Parijs. — van Werkum H.D., Overzicht van de nieuwe belastingwetgeving. — Hoofman, J.C., Tweede kamer besprak begroting Justitie.

Journal des Tribunaux, jrg. 1966, nr. 4520 :

Charles Van Reepinghem. — Flamme M.A., De la rencontre de canalisations et de câbles au cours de travaux publics.